STRIPSCHRIFT

VERSCHIJNT
MAANDELIJKS
NR 97
PRIJS F 3,25

Keizerrijk Trigië
verdwenen Kuifjes
Selby Kelly

STRIPSCHRIFT

januari 1977
nummer 97

uitgegeven door Thespa Uitgeverij, Koninginneweg 164, Amsterdam, tel. 020-79 13 19 voor **Het Stripschap**.
Nederlands Centrum voor belangstellenden in strips, goedgekeurd bij KB 30 september 1968.
Doel: de waardering bevorderen voor strips in het algemeen en Nederlandse strips in het bijzonder.

Redactieadres: Stripschrift, Postbus 9494, Amsterdam
Redactie: Hans van den Boom, Kees de Bree, Rob van Eijck, Wim van Helden, Har Brok, Martin Wassington.
Nieuwsredactie: Kees de Bree, Martin Wassington, postbus 9494, Amsterdam.
020/17 13 32 – 18 34 88.
Vaste medewerkers: Domien ten Berge, Hans Frederiks, A.den Dooier, Reinolt Duerings, Evert Geradts, Marcel van der Hoff, Dick Matena, Nico Noordermeer, Guus Ong, Hans Stoovelaar
Vormgeving: Coen van Lith

Stripschrift is verkrijgbaar: via een abonnement (jan t/m dec.) à f 32,50 giro 20 99 48 t.n.v. Stripschrift, Koninginneweg 164, Amsterdam; of via een lidmaatschap/abonnement van het Stripschap à f 38,50 giro no. 15 13 000 t.n.v. de penningmeester van het Stripschap te Amsterdam; in de losse verkoop à f 3,25. Houders van een CJP-paspoort kunnen zich bij hun CJP-buro opgeven en betalen de gereduceerde abonnementsprijs van f 29,00 voor een kalenderjaar. Lopende (bestaande) abonnementen kunnen niet omgezet worden!

Abonnementen op Stripschrift die in de loop van het abonnementsjaar worden opgegeven, kunnen slechts voor een gehele jaargang worden afgesloten.

NIETS UIT DEZE UITGAVE MAG WORDEN VERVEELVOUDIGD EN/OF OPENBAAR GEMAAKT, DOOR MIDDEL VAN DRUK, FOTOKOPIE, MICROFILM OF OP WELKE ANDERE WIJZE OOK, ZONDER VOORAFGAANDE SCHRIFTELIJKE TOESTEMMING VAN STRIPSCHRIFT EN AUTEURS.

DE VERANTWOORDELIJKHEID VOOR DE GEPLAATSTE ARTIKELEN BERUST BIJ DE AUTEURS.

STRIP TOP TIEN

1. ASTERIX (1)
   Obelix & Co
   UDERZO/GOSCINNY
   Dargaud/Oberon
2. SUSKE EN WISKE (2)
   De gouden Locomotief
   VANDERSTEENSTUDIO'S
   Standaard Uitgeverij
3. LUCKY LUKE (3)
   De Genezing van de Daltons
   MORRIS/GOSCINNY
   Dargaud/Oberon
4. OLIVIER BLUNDER
   — aan de Macht
   GREG
   Dargaud/Oberon
5. DE SMURFEN
   Smurfensoep
   PEYO
   Uitgeverij Dupuis
6. ROBBEDOES EN KWABBERNOOT (4)
   Radar de Robot
   FRANQUIN
   Uitgeverij Dupuis
7. JOHNNY GOODBYE
   — contra Fiddles Paganini
   ATTANASIO/LODEWIJK
   Dargaud/Oberon
8. BRUNO BRAZIL
   Storm op de Aleoeten
   VANCE/ALBERT
   Uitgeverij Helmond
9. PRINS VALIANT
   De grote Zeereis
   FOSTER
   Uitg. Semic Press
10. BERNARD PRINCE
    De hete Adem van Moloch
    HERMANN/GREG
    Uitgeverij Helmond

Dit maal tov de vorige toptienlijst weinig ingrijpende veranderingen; de bezetting van de eerste drie plaatsen bleef ongewijzigd, terwijl ook op de andere plaatsen veel oude bekenden terugkeerden, en . . . Bernard Prince *De hete Adem van Moloch* zelfs een comeback maakte. Bestsellers die het ook dit maal (opnieuw) net niet haalden waren: *De Sex-avonturen van Lucky Luke* en *Toon & Toos Brodeloos* (bundeling VPRO-strips uit 1976, uitgave Drukwerk). Ook werd het fraaie boekwerk *De Jeugd van Eric de Noorman*, van uitgeverij Panda goed verkocht, maar kwam niet in aanmerking voor een vermelding op de *strip*-toptienlijst. Het tussen (haakjes) vermelde getal geeft de notering op de vorige Toptienlijst aan. Gegevens voor deze Toptien werden verstrekt door Athenaeum Nieuwscentrum, Blauwe Lotus, De Bijenkorf, Drukwerk, De Jacobijn, Lambiek, De Leeswinkel, Old Comic House, Plaatjes-Boekjes, Richard, Sjors, Wammes, Wammes Waggel en Wout.

MWMGW

INHOUD

Opkomst en ondergang van het keizerrijk Trigië	3
Don Lawrence: interview	6
Verdwenen Kuifjes (5)	9
Postriptum	14
Ruiladvertenties	14
Het Stripschap	15
Stripschapskalender	16
Pogo	18
Selby Kelly over Pogo	23
La France Oh la la . . . Fume c'est du	28
Underground	30
Nieuws	31
Professor Pi, Simpelman	32

SUMMARY

As shown on the cover of this issue one of the main issues is 'The rise and fall of the Trigan Empire'. We pay attention to the contents of the strip and to the new strip 'Storm' by Philip Dunn and Don Lawrence. (starting in Eppo '77-11). We also have an interview with this drawer.
In 'verdwenen Kuifjes' we take a look at some Tintin-strips that were not reprinted in the book of the same name. The reprint of Pogo-strips this month is accompanied by an interview with Mrs.Kelly.

SOMMAIRE

Comme on peut le voir sur la couverture un sujet important de ce no. est un article sur 'The rise and fall of the Trigan Empire' dessiné par Don Lawrence. Nous donnons aussi des informations sur la nouvelle bande 'Storm' par Philip Dunn et Lawrence (dans Eppo, à partir de no. '77-11), et un interview avec le dessinateur.

STRIJD OM TRIGIË

DOOR MIKE BUTTERWORTH
EN
DON LAWRENCE

We zitten in 1968. Sjors, weekblad voor de jeugd, wordt voor een aanzienlijk deel gevuld met strips die uit Engeland aangekocht worden: Wimpie's wonderlijke dromen, De man van Staal, Billie Turf, Skid Solo, enzovoort. Ook de Opkomst en Ondergang van het Keizerrijk Trigië is zo'n Engels geval, geschreven door Mike Butterworth en getekend door Don Lawrence, in opdracht van het Fleetway-concern. Deze (gigantische) uitgeverij profiteert (toen al en nu nog) vrolijk van het feit dat er in Europa stripmakers zát zijn: ze worden dan ook afgescheept met een hongerloontje. Hoe de kwaliteit van de strips is laat zich raden: Rauswerk tot en met. De artiesten zijn wel gedwongen zoveel mogelijk te produceren om van hun strips te kunnen leven. Tekenaars die vier of meer pagina's per week realiseren zijn eerder regel dan uitzondering. Ook tekstschrijver Butterworth (bekend van Science Fiction romans) is gedwongen direct aan de slag te gaan. Tijd om het Trigië-epos in een doortimmerd schema op papier te zetten kan er kennelijk niet af; het blijft bij wat aanduidingen in het eerste verhaal waarin o.a. verteld wordt hoe het Trigië-verleden op aarde terecht komt. In het kort:
Een Trigisch ruimteschip stort neer in de Everglades (Florida). Aan boord bevinden zich naast een stel bevroren bemanningsleden allerlei boeken en documenten. Richard Peter Haddon is een van de geleerden die proberen ze te vertalen. Na 50 jaar slaagt hij erin, en de strip geeft de inhoud weer van de diverse boeken.
Na het eerste verhaal (waarin Trigo de macht verovert) laat Butterworth al gauw deze constructie los. Hij verzandt in een eindeloze stroom gelijkvormige verhalen: Telkens weer wordt Trigië bedreigd (door oorlog, natuurramp of misdadiger), maar na veel gooi- en smijtwerk met dikwijls enorme verwoestingen zegeviert het recht en wordt het keizerrijk in al zijn glorie hersteld.

Een van de miljoenen planeten uit een van de miljoenen melkwegstelsels van het onmeetbare heelal heeft contact met een van de andere miljoenen planeten uit een ander melkwegstelsel, de aarde. . . Het was een contact, vluchtig en toevallig als de aanraking van twee elkaar passerende mensen in een drukke winkelstraat, maar door die toevallige ontmoeting van twee werelden kwam deze geschiedenis tot ons. De geschiedenis van een hoog ontwikkelde beschaving, die zijn oorsprong vond op de verre planeet Elekton. Waar die planeet zich precies bevindt te midden van het eindeloze heelal, hoeveel duizenden lichtjaren hem scheiden van de aarde, weten we niet. Wel weten we nu, dat daar een man heeft geleefd die een held genoemd kan worden, een bezielde leider met het brein van een filosoof en het hart van een leeuw, die zijn volk uit de diepe duisternis van het zwerversbestaan voerde naar de lichtende hallen van een nieuw imperium, naar hem genoemd. Hij heette Trigo. Over hem gaat dit boek. (Citaat uit: 'Strijd om Trigië').

IN VORG PROBEERDE TRIGO OPNIEUW PERIC OVER TE HALEN HEM TE HELPEN.
GEEF ANTWOORD, PERIK... WIL JIJ EEN STAD VOOR ME BOUWEN?
IK HAD NIET GEDACHT OOIT EEN BARBAAR TE ONTMOETEN, DIE DROOMT VAN EEN STAD WAAR IEDER IN VREDE KAN LEVEN. JE BENT EEN VREEMDE KEREL, TRIGO, MET HEEL INTERESSANTE IDEEËN.

SLORDIG

Door het haastwerk van de schrijver zitten de verhalen vol inconsequenties, vol dingen die eigenlijk niet kunnen. Zo blijken de buurlanden op één continent zich volkomen verschillend te ontwikkelen, ondanks dat er een levendige handel tussen de landen bestaat. In Vorg vechten de krijgers nog met Romeinse uniformen, zwaarden en speren, terwijl het leger in Loka beschikt over schokgolven, hitteprojectielen en hypermoderne gevechtspakken. Trigo blijkt, als hij in de wildernis strandt, ineens vergeten te zijn dat hij zelf de eerste twintig jaar van zijn leven als nomade heeft doorgebracht; vijandelijke en bevriende volkeren verschijnen en verdwijnen als het zo uitkomt zonder een spoor na te laten; van verwoestingen uit het vorige verhaal is onveranderlijk geen spoor meer terug te vinden enz. enz.

TRIGO

Eerder werd Trigo een held, een bezield leider met het brein van een filosoof en het hart van een leeuw genoemd. Voor hetzelfde geld had er echter ook machtswellusteling, dictator en kampioen in botheid kunnen staan. Een held in de betekenis die er in strips meestal aan wordt toegekend is Trigo zeer zeker, maar hij beschikt bovendien over een voor striphelden ongebruikelijke karaktertrek. Het is, om het maar voorzichtig te zeggen, zijn grenzeloze verwaandheid. Hij is de keizer, en iedereen die keizer wil worden in plaats van de keizer wordt afgevoerd naar de keizerlijke goudmijnen. Zelfs als het hele Trigische volk moet vluchten voor een planteninvasie en in een grot aangekomen is, vindt Trigo het nodig een twintig meter hoge rotspiek als troon in gebruik te nemen. Als Perik in verband met Trigo's ziekte de leiding van het land in handen heeft genomen, en Trigo uit zijn verdoving ontwaakt, zijn zijn eerste woorden: 'Perik? Hoe lang heeft die oude dwaas het in mijn rijk voor het zeggen gehad? ' En dat terwijl hij zonder Perik vermoedelijk nog in beestenvellen op de steppe rond zou rijden! Als Trigo zijn doel wil bereiken, gaat hij over lijken. Het komt maar zelden voor dat hij

TRIGIË
OPKOMST EN ONDERGANG VAN HET
ALLEMACHTIG!
WAT IS DAT? AAAAH!...
HEER TRIGO... U MOET HIER BLIJVEN... DAT IS DE WIL VAN PERIK.
PERIK?... HOE LANG HEEFT DIE OUDE DWAAS HET IN MIJN RIJK VOOR HET ZEGGEN GEHAD?
DE WAPENS EN HET HARNAS VAN HET VERDWENEN LEGER
DREIG
HET

Perik

denkt aan de gevolgen van zijn daden voor zijn onderdanen; onderdanen waarvan een groot gedeelte nog in honger en armoede leeft. Het 'parlement' beschouwt hij als een zootje lastige bemoeiallen, tegen wie hij zich heel wat kan permitteren. 'Noem me geen majesteit, onderkruiper! ' is toch geen zinsnede die we Koningin Juliana gauw in de mond zullen horen nemen in de Tweede Kamer.
Trigo zorgt er goed voor dat zijn naam niet over het hoofd wordt gezien. Hij is er niet vies van standbeelden van zichzelf te onthullen, terwijl 'Trigië' en 'Trigopolis' ook niet toevallig zo heten. Tel daarbij nog zijn voorliefde voor pompeuze parades, zijn woede-aanvallen tegen ondergeschikten en zijn demagogische manier van publiekelijk gratie schenken aan berouwvolle misdadigers, dan is het geen wonder dat volwassen lezers al gauw verband leggen tussen Trigo en bepaalde leiders uit de Tweede Wereldoorlog. . . (Let ook eens op de manier waarop men salueert!)

SPANNEND

Toch moet u uit dit alles niet afleiden dat Trigië een slecht stripverhaal zou zijn. Het is zelfs een goede strip, in die zin dat er een spannend verhaal wordt verteld, met een goed ritme, heel geschikt om met twee platen per week te worden geplaatst en vol met wat de lezers mooi vinden: achtervolgingen, gevechten, moeilijke opdrachten, komplotten en dergelijke.
Bovendien begint tekenaar Lawrence na een jaartje oefenen buitengewoon virtuoos tekenwerk te leveren. Dat begint des te meer op te vallen als na enige tijd de kleurenreproduktie met sprongen verbetert en de originele inkleuring begint te benaderen. Mijns inziens is het voornamelijk aan het effektieve kleur-tekenwerk van Don Lawrence te danken dat de strip niet al jaren terug verdwenen is. Nu overleefde Trigië niet alleen de talrijke Engelse tijdschriftfusies, maar ook (in Nederland) de omschakeling van Sjors nieuwe formule in '69 en de samenvoeging Pep/Sjors = Eppo.

STORM

Ook in de recente Eppopeilingen (of Eppopinie, of Eppoll) scoort Trigië weer hoog. Toch heeft de redaktie besloten er in Eppo 11 van 1977 een punt achter te zetten. Waarom?
Frits van der Heide (Hoofdred. Eppo): 'Daar zijn eigenlijk twee redenen voor geweest. Ten eerste begon de eeuwige herhaling in de Trigiëverhalen ons de keel uit te hangen. Het was bij wijze van spreken zo dat er in het ene verhaal groene capsules uit de ruimte komen met rode woekerplanten, en in het volgende rode capsules met groene planten. Ten tweede was de fascistoïde inslag van de strip voor ons een reden er nu mee te stoppen. Vooral de laatste tijd was dat erg; kijk maar eens naar de laatste verhalen: Het eerste wat je ziet zijn Nazi-helmen!
Omdat we het talent van Don Lawrence toch niet graag kwijt wilden raken zijn we met hem gaan praten. Het liefst zouden we Trigië willen hebben met betere teksten, met een andere tekstschrijver eigenlijk. Dat bleek niet te kunnen, het zal allemaal vast bij IPC en daar kwamen we niet tussen. Daarnaast was het uitgesloten dat wij bij het maken van de scenario's invloed zouden kunnen hebben op de inhoud. Dat hadden we ook wel min of meer verwacht; we hebben Lawrence toen voorgesteld rechtstreeks voor ons iets nieuws te gaan maken.

GREK/STORM

Wie is met het idee voor de opvolger van Trigië gekomen?
Dat was Martin, die had al tijden een ontwerp voor een S.F.-verhaal liggen. Hij had absoluut geen tijd om dat zelf uit te werken (en trouwens, het zou ook niet goed zijn als Martin nog weer een strip zou gaan schrijven). Op aanraden van Lawrence is toen Vince Wernham aan de slag gegaan, een tekstschrijver die bij hem in de buurt woonde.

TRIGIË

De held van deze nieuwe strip zou *Grek* gaan heten.

Maar het was geen succes?
Jammer genoeg niet. We hadden al een paar keer bijgestuurd in de scenario's, maar het bleef moeilijk en tegen de tijd dat Wernham op bladzijde 26 gekomen was ging het echt niet meer. Hij zag dat zelf ook wel in, bij hem ging het ook nogal moeizaam. Het was voor hem de eerste keer dat hij een realistisch scenario moest schrijven, hij had altijd in het komische genre gewerkt.
Het was wel ongelukkig dat we niet wat eerder ingegrepen hebben. Lawrence had al ruim twintig pagina's getekend, die we nu niet kunnen gebruiken. En hoewel hij die normaal betaald krijgt is het niet bepaald stimulerend geweest. Via Martin zijn we daarna in contact gekomen met Philip Dunn. Hij, Lawrence en Martin zijn toen een dag aan het plotten geweest en na afloop stonden de eerste tien afleveringen van 'Storm' op papier. Dunn heeft niet veel ervaring met stripschrijven (wel met romans), maar het gaat hem heel goed af. . .

Trigië deel 4: Hoewel Trigië in Eppo stopt zal de albumreeks doorlopen. Alle verhalen zullen in boekvorm verschijnen; in de Oberonreeks, in Eppo Extra of als speciale uitgave met hard kaft.

Storm: tekst Philip Dunn, tekeningen: Don Lawrence.

Wat voor soort verhaal wordt het?
Het moet een eindeloos doorlopend verhaal worden, zoals Trigië, met steeds onderbrekingen bij pagina 44, om albums mogelijk te maken. Het basisidee is dat een ruimtereiziger (Storm) op een van zijn vluchten een ongeluk krijgt. Hij blijft een hele tijd in de ruimte en als hij tenslotte op aarde terugkeert is het daar door het verschil in tijdsverloop tussen ruimte en aarde een groot aantal jaren later, ver in de toekomst. Alles blijkt veranderd te zijn. Het leven speelt zich af op een andere hoogte; de oceanen zijn gedeeltelijk opgedroogd en wat in onze tijd bewoond gebied is ligt dan hoog boven de zeespiegel, op de toppen van de bergen. Vanzelfsprekend beleeft Storm daar van alles; vreemde monsters, vergeten beschavingen, natuurrampen, alles is mogelijk. Ook krijgt hij op een zeker ogenblik gezelschap van een roodharig meisje. We wilden haar eerst 'peenhaar' of zo noemen, maar zo'n naam paste toch niet zo goed bij de realistische tekening van Lawrence.

Zal Trigië nog terugkomen?
Nee, zeker niet. We zaten al vrij dicht achter Engeland aan wat de publicatiedatum betrof, dus veel ongepubliceerd materiaal is er niet meer. En het werk van de nieuwe Trigië-tekenaar is voor ons onbruikbaar. Storm (wekelijks, vanaf Eppo 11 - Red.) móet dus wel een succes worden!

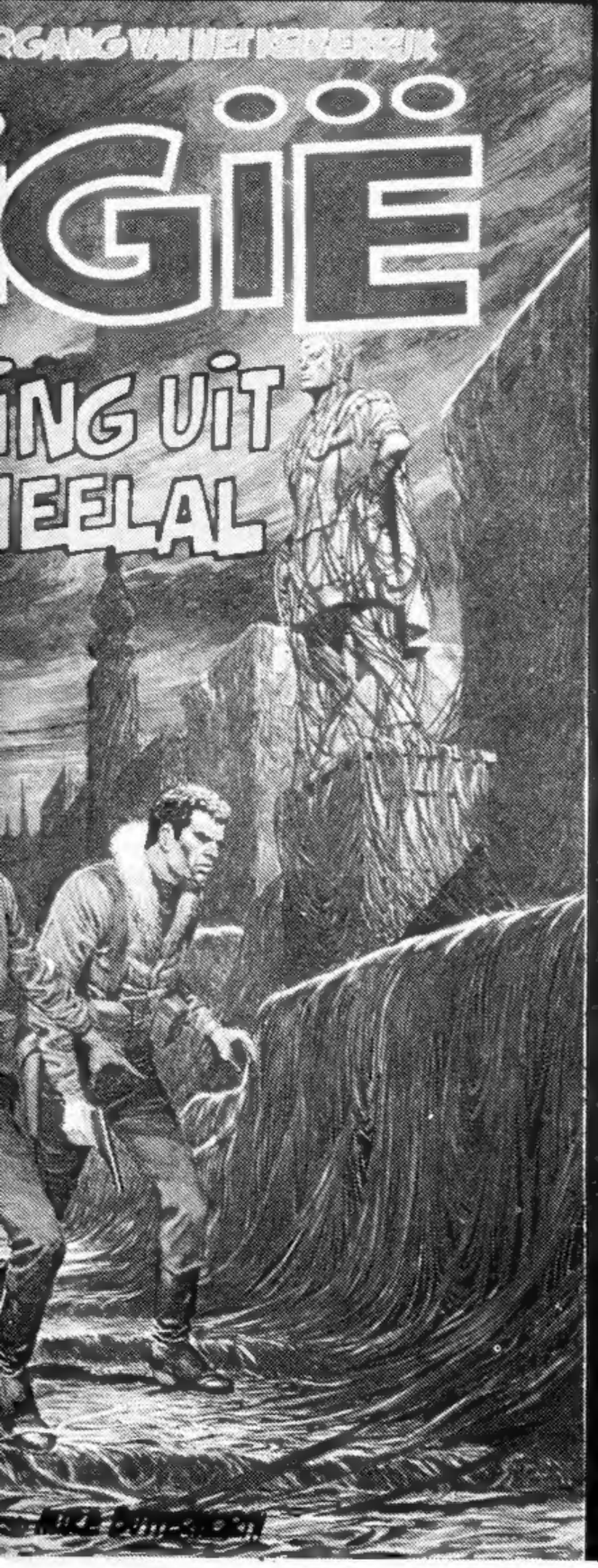

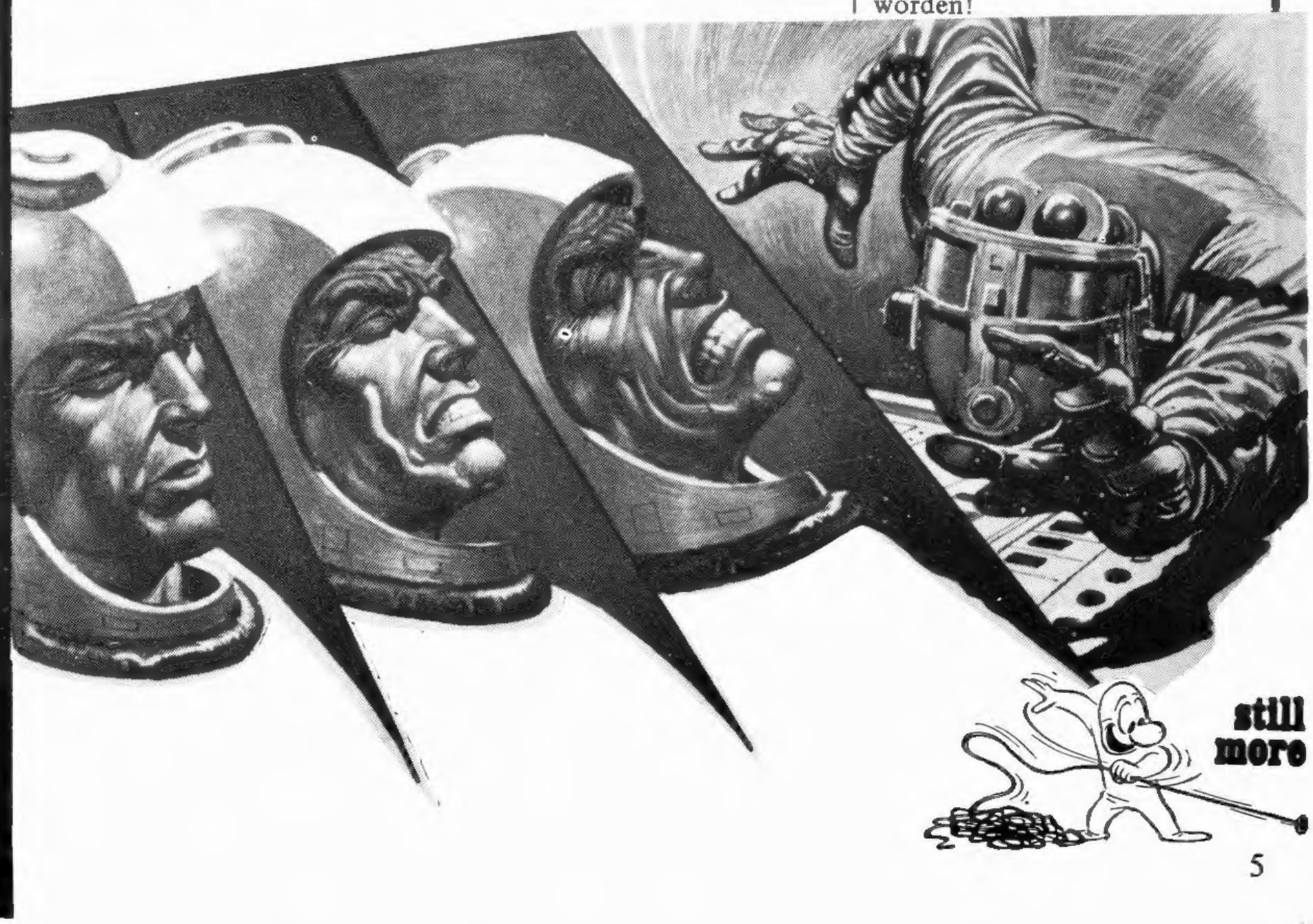

Don Lawrence:

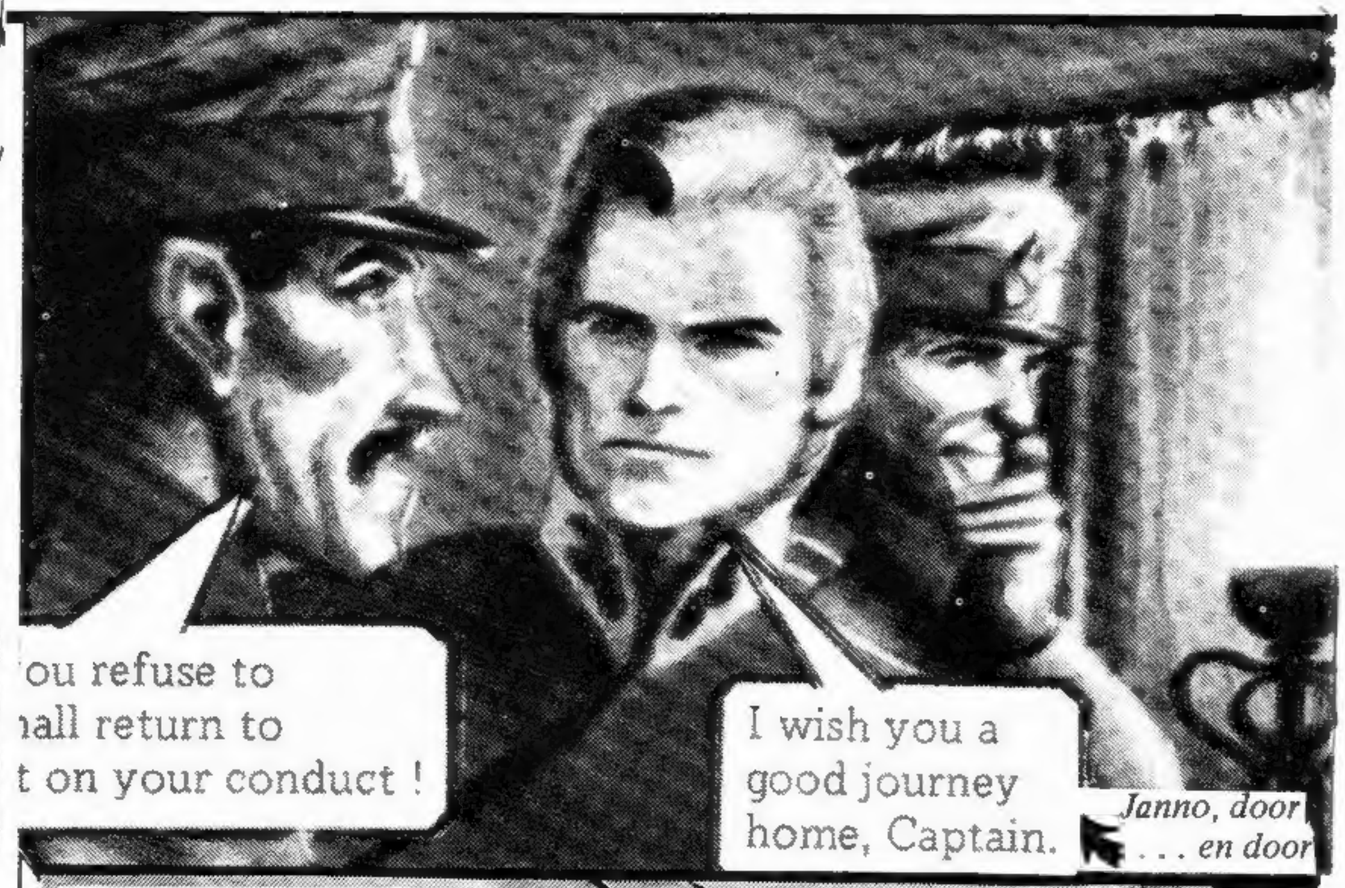

Janno, door . . . en door

WITH ROUSING PAGEANTRY, THE EMPEROR OF THE TRIGANS LED THE PARADE OF HIS ARMED FORCES THROUGH THE STREETS OF THE CAPITAL ON THE ANNIVERSARY OF THE FOUNDING OF THE EMPIRE.
Long live the Emperor !
Thank you, my people.
NO ONE IN THAT VAST MULTITUDE WAS MORE LOYAL THAN THIS SLIGHT FIGURE IN A GREEN UNIFORM.

De nieuwe Trigië, door Oliver Frey (uit: Look and Learn)

In Nederland bent U bekend geworden door de strip Opkomst en ondergang van het keizerrijk Trigië'. *Vermoedelijk heeft u ook nog wel andere strip getekend?*
Oh, zeker. Toen ik met striptekenen begon was ik niet goed genoeg om voor I.P.C. te kunnen werken. Ze adviseerden mij om het maar eens te gaan proberen bij een zekere Mick Anglo. Dus ik naar die man toe. Hij had een piepklein kantoortje in het slechtste gedeelte van Londen. Bij hem kon ik *Marvelman* gaan tekenen, dat was de Engelse versie van de Amerikaanse superheld Captain Marvel. Hij betaalde me 15 pond per pagina, en daarvoor moest ik het nog schrijven ook! Ik heb vier jaar voor hem gewerkt, na de kunstacademie.

Maar van dat bedrag kon u niet leven?
Toch wel. Ik tekende 10 pagina's per week, en dat is hard werken. Maar daar heb ik pas echt leren tekenen. Toen ik van de kunstacademie afkwam had ik geleerd te tekenen naar een model, dat was niet zo moeilijk. Veel meer problemen leverde het voor mij op om een stripfiguur te visualiseren, om iemand in drie dimensies te zien. In de vier jaar dat ik Marvelman tekende leerde ik voor het eerst een strip te maken. Daarna kon ik bij I.P.C. komen, of liever bij Fleetway, zoals het toen heette.
Voor hen heb ik enorm veel strips getekend. De eerste was *Kid Carson*, daarna in 1958 *Well's Fargo* naar de gelijknamige TV-serie, voor het blad Zip. Dat blad ging later samen met Ranger. Voor TV 21 heb ik *Fireball XL5* gedaan, een afschuwelijk karwei. De strip was gebaseerd op een poppenfilm en dus moesten de figuren die ik tekende op poppen lijken!
Ook heb ik gewerkt voor Swift, het jongere broertje van Eagle Magazine, en later voor Lion, ook een erg bekend blad. Het is overigens vrijwel onmogelijk een compleet overzicht te geven van die periode; de uitgever veranderde om de haverklap de naam van het blad en van de strip. Zo werkte ik aan *The Sword of Eyngar*, aan *Karl the Viking* of nog weer aan iets anders, maar het bleef steeds min of meer hetzelfde verhaal.

TRIGIË

In '66 begon *The rise and fall of the Trigan Empire* te lopen, in een blad dat nu Look and Learn heet. Tot april '76 heb ik voor dat blad iedere week twee bladzijden geleverd.

Dat was in die tijd uw enige strip?
Nee, ik tekende daarnaast *Carrie* voor Mayfair Magazine. Dat was een soft-sex stripje dat ik eigenlijk alleen deed omdat het goed betaalde, leuk werk was het beslist niet. Ik heb *Carrie* twee jaar lang getekend, 48 bladzijden, maar ik ben gestopt na een ruzie met de hoofdredakteur.Meestal teken ik twee à drie bladzijden strip per week. Daar komen dan nog allerlei kleine dingetjes, illustraties en zo bij.

Hoe liep de samenwerking met tekstschrijver Mike Butterworth?
Ik heb hem maar één keer ontmoet. We hielden contact per post en een enkele keer per telefoon, als hij laat was met zijn teksten of al er een of ander probleem was. Hij woont ergens in Devonshire en dat is een heel eind van waar ik woon. De eerste keer dat ik hem ontmoette was bij de 'Stripdag 101' (Convention 101) in Londen, maar aangezien ik toen op het punt stond weg te gaan bij I.P.C. hadden we er niet veel meer aan.
De samenwerking met Butterworth beviel mij wel. Hij deed nooit moeilijk, ik kon altijd zijn script veranderen als ik dat nodig vond. Ik kreeg alleen het idee dat hij steeds *fascistischer* werd. Als een gevolg daarvan had ik de neiging de figuren Nazi-uniformen aan te trekken, iets dat bij I.P.C. begon op te vallen en niet zo werd gewaardeerd. Ik denk dat Butterworth extreem rechts is: Het hele Trigische rijk is een dictatoriale staat. Het stoorde me in het begin niet zo, maar later begon het me toch te vervelen. Uit meligheid ben ik daarom begonnen dat soort uniformen te tekenen, als geintje ten opzichte van Butterworth; het was niet zo-

CARRIE

Lawrence . . . . Frey

uit: Sjors nr. 11

zeer bedoeld als kritiek.
Het grappige was, dat het feit dat Trigië steeds politieker werd bij I.P.C. helemaal niet opviel. Het was een gelukkige dictatuur, maar toch. . . Pas toen ik begon Nazi-uniformen te tekenen viel het ze op.

Veranderde I.P.C. wel eens wat in uw tekenwerk, als zij het ontvangen hadden?
Nee, ik kan me niet herinneren dat zoiets ooit bij mij gebeurd is. Maar het is ook zo dat ik mijn werk niet of nauwelijks meer bekijk als het af is. Het wordt zo slecht gedrukt dat ik er van schrik, vooral in de Engelse bladen. In Eppo doet de zwarte achtergrond vaak veel goeds, maar soms komen ze in de problemen, als ik bijvoorbeeld een kop teken die los in het vlak staat, zonder kantlijn.

BRUIN

Werd u voor Trigië goed betaald?
Erg slecht. In Engeland betaalt men ongeveer de helft van wat in Nederland gebruikelijk is, en bovendien willen ze voor dat bedrag alle copyrights hebben. Dus als er een strip wordt doorverkocht krijgen de makers er geen cent extra voor. Op de Convention 101 hoorde ik voor het eerst iets over waar Trigië gepubliceerd werd en hoe de mensen het waardeerden. Op die dag ontmoette ik mensen die zeiden: 'Dus u bent Don Lawrence, we kennen uw werk'. . .; Ik stond verbaasd! (Trigië wordt gepubliceerd in Nederland, Italië, Duitsland en Joegoslavië - Red.) Iets anders wat ik hoorde was dat ik een van de weinige tekenaars was die in full color tekende. Het lijkt me inderdaad een goed idee voor de inkleuring een specialist te gebruiken.

Kunt u iets meer vertellen over uw werkwijze?
Eerst schets ik heel oppervlakkig de belangrijkste onderwerpen in. Als de tekening een duidelijke omlijning moet hebben geef ik die heel licht aan. Ik houd er niet van mijn tekening met zwart te omlijnen, dat vind ik te steriel. Zwart gebruik ik alleen in vlakken. De rest werk ik af met een speciaal soort bruine Rotring inkt. Dit bruin geeft een veel zachtere rand. Daarna ga ik de rest langzaam maar zeker opvullen, personages eerst en daarna de achtergronden.
Ik gebruik nooit documentatie voor mijn werk. Ik heb gemerkt dat, als ik een foto gebruik, mijn tekening een exacte kopie wordt van mijn voorbeeld. Als ik dan de pagina af heb is er een duidelijk verschil te zien; mijn eigen tekeningen zien er afschuwelijk uit, vergeleken met de tekeningen die gebaseerd zijn op de foto's!

Trigië is na uw vertrek overgenomen door Oliver Frey. Hoe vindt u zijn werk?

De zoon van de jager (Lawrence/Buissink/Van Erp) uit: Baberiba

Ik denk dat hij erg goed kan worden. Het is erg akelig voor hem dat hij deze strip heeft moeten overnemen. Dat heb ik ook dikwijls moeten doen, met wisselend succes. Het is ontzettend moeilijk. Het is niet eerlijk hem nu op die strip te beoordelen. Kijk maar eens naar zijn bijfiguren. Die zijn veel sterker dan de hoofdfiguren en geen wonder: De hoofdfiguren zijn *mijn* figuren en niet de zijne, hij moet ze imiteren.

PUBLIEK

Vindt u het niet jammer dat, nu u voor Eppo gaat werken, een groot deel van het Trigië lezende publiek uw werk niet meer onder ogen krijgt?
Ik hád immers nooit een publiek! Ik heb nooit geweten hoeveel lezers ik had, ik kreeg niet eens de brieven van lezers te zien. Ik heb dan ook niets verloren door deze verandering. Trouwens, volgens mij wordt Storm veel beter dan Trigië. De basis is veel gezonder en ook het tekenwerk is beter, hoop ik.

Hoe is Oberon met u in contact gekomen?
Ze hebben mij benaderd, via mijn agent, en vroegen of ik er misschien iets voor voelde een nieuwe strip te gaan tekenen, rechtstreeks voor Holland. En daar voelde ik zeker iets voor, want Trigië zat me tot hiér! Omstreeks dezelfde tijd stapte ik naar I.P.C. toe. Ik wilde wat meer geld per pagina hebben en een deel van al die doorverkopen waar ik van gehoord had. Hun antwoord was 'nee', dus ik zei dat ze dan maar een andere tekenaar moesten zoeken. Dat was om tien uur 's morgens en pakweg een uur later zei Oberon 'ja', mits ik akkoord ging met de konditie dat er op de redaktie steeds een compleet verhaal in de voorraadkast zou liggen. Kennelijk zijn dan ook mijn slechte eigenschappen - onder andere dat ik mijn platen altijd te laat aflever - nu al in Holland bekend geraakt!

the end

Carrie; uit het maandblad Mayfair

ER IS EEN MINDER PIJNLIJKE MANIER
OM **DONALD DUCK** ELKE WEEK
THUIS BEZORGD TE KRIJGEN.
SCHRIJF VOOR EEN ABONNEMENT NAAR:
POSTBUS 6298 HAARLEM.

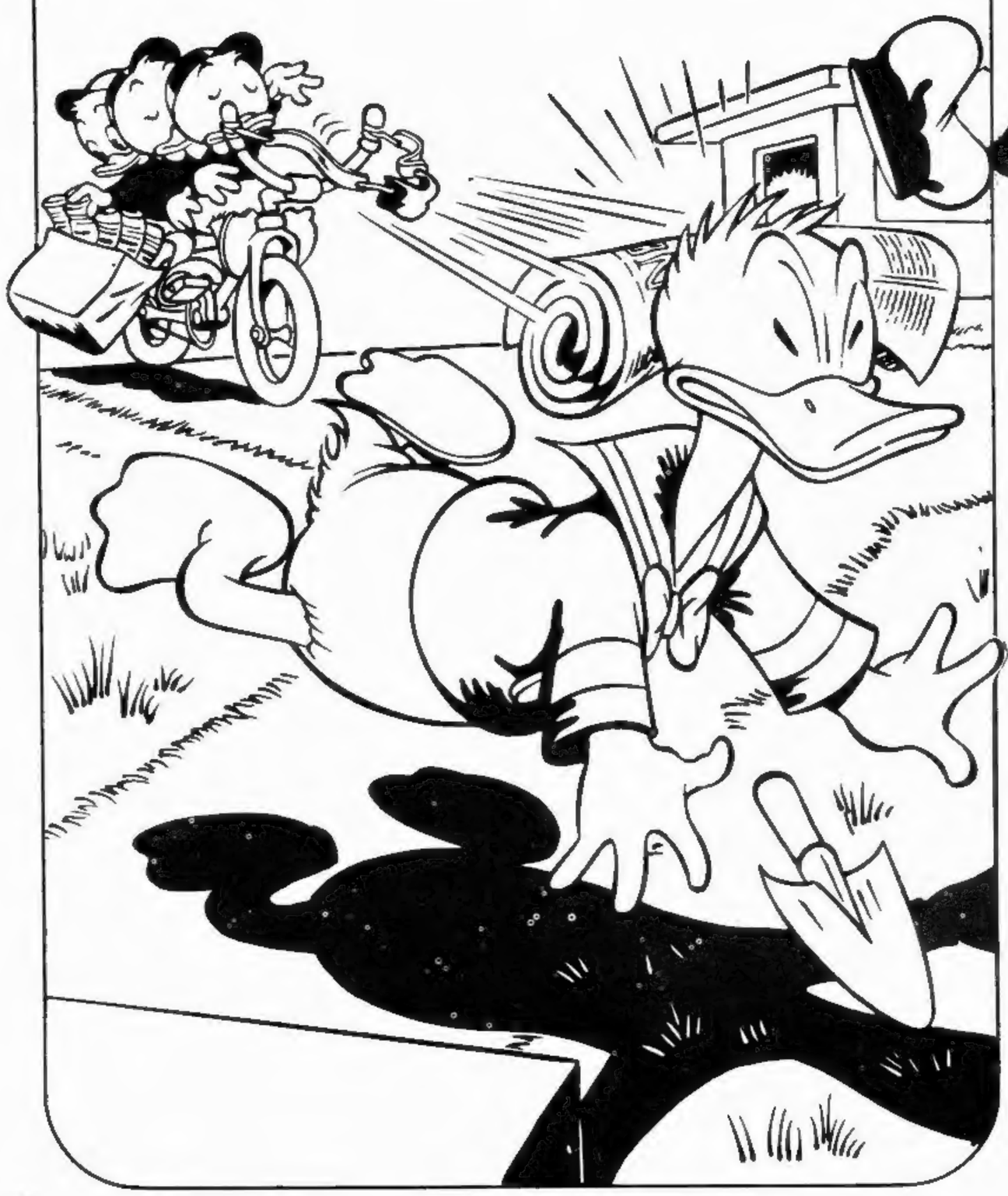

Voor een groot aantal oude nummers van *Stripschrift*, teruggaand tot in 1970, hoeft u geen antikwarische prijzen neer te leggen; dat is een tragisch en kostbaar misverstand dat nu maar eens voorgoed de wereld uit moet. Bij Thespa zijn heel wat nummers verkrijgbaar en om u een indruk te geven van wat daarin te genieten valt, hieronder een lijst van wat nog leverbaar is met een globale keuze uit de inhoud. Een volledig inhoudsoverzicht van de nummers 0 - 47/48 is opgenomen in *Stripschrift* 49/50 en van nrs. 49/50 - 84 in *Stripschrift* 86: beginnen dus met de aanschaf van die nummers! De hieronder genoemde nummers kunt u bestellen door overmaking van het betreffende bedrag op girorekening 209948 van Stripschrift, Koninginneweg 164, Amsterdam 1007 (met vermelding van de door u gewenste nummers.

25/26 (f 3,25): Speciaal Hans G.Kressenummer: **Eric de Noorman**bibliografie, herdruk van **De dodenridders** (1947) en Kresse's eerste stripverhaal **Tarzan van de Apen** (1938). . .

31/32 (f 3,25): Speciaal Science Fictionnummer met een herdruk van Alex Raymonds **Flash Gordon** uit 1940 en van een parodie op deze legendarische held door Jack Davis (**Humbug** 1958). . .

36 1/2 (f 1,50): **Mad**-poster & gemengd nieuws. . .

37/38 (f 3,25): Alles over **Mad** met herdrukken: Dik Bruynestein; de veelbelovende plannen van SDCN's Rob Richard; herdruk van **Heer Bommel en zijn Iksel** (1876-1883). . .

38 1/2 (f 1,50): Het pikante **Lucky Luke**verhaal **Luke se défoule** (1966) op posterformaat & gemengd nieuws. . .

43/44 (f 3,25): Huiveringwekkende beschouwingen over gruwelstrips met herdrukken van Reed Crandall (**Tales from the Crypt**, 1954), Archie Goodwin/ Dan Adkins (**Creepy** nr. 1) en Gore (**Slow Death**, 1970); **Fritz the Cat Timoer; Heer Bommel en zijn Iksel** (1900-1907). . .

45/46 (f 3,25): Superhelden; **Octobriana; Guus Slim's** Tillieux met herdruk van **Felix; Heer Bommel en zijn Iksel** (1908-einde). . .

47/48 (f 3,25): Peyo met herdruk van **De groene Draak (Johan en Pirrewiet,** uit **Sprint; De Blauwbloezen** van Salverius; Giles; herdruk **De valstrik van de Rode Kreek** (Timoer, 1956); tekenfilm en pornostrip. . .

49/50 (f 3,75): Inhoudsopgave **Stripschrift** nr. 0-47/48; nieuw realisme in de strip **(Blueberry, Comanche, Bernard Prince**, enz.); **Blake en Mortimer**; Spaanse strips met Arranz-herdruk; **Bruintje Beer**. . .

51/52 (f 3,75): Alles over Marc Sleen met **Nero**-bibliografie en **Oktaaf Keunink**-herdrukken; Börge Ring; Gotlib met fraaie herdruk van een onfris verhaal. . .

53/54 (f 3,75): De komplete herdruk van het eerste **Baard (en Kale)**-verhaal uit 1938; **Peanuts; Pep;** bijna alles over **Alex** van Jacques Martin; **Nader tot Kuifje 1** over **Het Zwarte Goud. . .**

55/56 (f 3,75): Special over Peter de Smet met een herdruk van de oer-**Generaal** en van zijn **Fulco en de Miesmannetjes** (uit **'t Kapoentje**); Druillet mét adembenemende herdruk (1969); striptekenaars aller landen verenigt u . . .

57/58 (f 3,75): Erg veel over Marten Toonder, met name zijn jeugdwerk (**Thijs IJs**); **Buck Danny** en dus ook Victor Hubinon; Daan Jippes (**2 voor t**) Richard Corben met een gruwelijke herdruk. . .

59/60 (f 3,75): 50 jaar Disneytekenfilms, een tussensprint van Kees de Bree; Daan Jippes over Carl Barks mét unieke **Donald Duck**herdruk van Barks; **Donald-Duck**weekblad en een heel klein **Kuifje. . .**

61 (f 2,25): **Peanuts**; Maroto; **Bernard Prince**; Marc Smeets. . .

62 (f 2,25): hé Tjong Khing en Hartog van Banda mét de herdruk van het eerste verhaal van **Arman en Ilva**; Justin Green. . .

63 (f 2,25): De Indianenstrips van Hans G. Kresse en bovendien het begin van een herdruk van zijn **Eric de Noorman**'s **De Wonderen van Mu** uit 1948 (11/1-11/20); **Natasja** en Walthéry. . .

65 (f 2,25): Alles over Hermann met **Bernard Prince** herdruk; **Rechter Tie; Nader tot Kuifje 2** over **Jansen en Jansens; De Wonderen van Mu** (11/21-11/32). . .

NADER TOT KUIF-JE (5)

MANNEN OP DE MAAN

Na een lange onderbreking eindelijk weer eens een nieuwe aflevering in de reeks *Nader tot Kuifje*[1], dit keer over de weekbladversie van *Mannen op de Maan*. Dat werd tijd omdat ik al geruime tijd geleden door Roger Decadt (Brugge) op dit onderwerp attent werd gemaakt, terwijl enige tijd geleden L.A.Magnée (Vlaardingen) de redaktie nog eens om opheldering vroeg over de verschillen tussen de Pepversie en de albumversie van dit avontuur. Ik bezit al dat mooie weekbladenmateriaal niet en daarom is de zaak wat blijven liggen. Nu inmiddels echter *Haga* in nr. 16/17 (1974) zonder kommentaar een aantal platen afgedrukt heeft, kan ik er niet meer onderuit: aan de slag dus!

Het is bekend dat Hergé in het begin van de 40er jaren, voornamelijk met de hulp van E.P.Jacobs, voor Casterman de vooroorlogse zwart/wit Tintin-albums hertekend heeft. In mindere of meerdere mate hertekend verschenen zo **Congo/Afrika, Amerika, Sigaren, Lotus, Oor, Rotsen, Scepter, ZW-Goud (gedeeltelijk), Krab, Eenhoorn** en **Schat**[2]. Een belangrijke reden voor die hertekening vormde de overgang op een vast formaat van 4 stroken per plaat, op 4-kleuren én op een vast aantal platen van 62 per album. Het moet ongetwijfeld gelegen hebben aan het feit dat Hergé zijn Kuifje-avonturen al tekenende verder publiceerde in *Kuifje*-weekblad, dat hij ook later nog gedwongen zou worden weekbladversies aan te passen aan de albumeisen. Een bekend voorbeeld daarvan is *De Zonnetempel* (**Bollen** in feite) dat oorspronkelijk verscheen met 3 stroken per plaat, zoals voor ieder te zien was in herdruk van nr. 1 in *Stripschrift* nr. 35/36 (1971). Ook later bijv. bij *De Zaak Zonnebloem* kwam dit nog wel eens voor.

Het zou mooi zijn als ál die verschillende versies nog eens integraal herdrukt zouden worden, maar de specialisatie is nog niet zover gevorderd en daarom wil ik de aandacht hier richten op het Kuifje-avontuur dat in 1952 vanaf nr. 15 tot en met 1953 nr. 52 in Kuifje-weekblad verscheen: *Mannen op de Maan*, het vervolg van *Raket naar de Maan* (1950 nr. 13-36). Jaren later publiceerde *Pep* in jg. 1 en 2 *Mannen op de Maan* (6-10-62 tm. 11-5-63) nog eens in een op de tekst na identieke versie. Daarmee kan *Pep* eigenlijk een nakomertje genoemd worden: de 2 Maan-albums waren nota bena al lang en breed verschenen. *Pep* begon echter opgewekt met als korte inhoud van het voorafgaande: 'De raket is met Kuifje en onze vrienden op weg naar de maan. De aarde wacht. . .' Zoiets is natuurlijk, nog afgezien van wat ik hierboven opgemerkt heb, onzin en daarom is het niet onbegrijpelijk dat *Pep* de voorgeschiedenis aan zijn splinternieuwe abonnees schuldig was. Wat dat betreft kunnen we dus al verheldering brengen: het énige Kuifje-album dat in het Nederlands niet bij Casterman verscheen maar bij de Geillustreerde Pers, te weten *Raket naar de Maan*, werd uitgebracht om de kersverse *Pep*-lezers op de hoogte te brengen van een reeds half voltooid avontuur. Het werd zelfs, zoals we kunnen lezen in de *Margriet* van 1-6-63, gratis verstrekt 'als U uw jongen of meisje, uw kleinzoon of kleindochter, uw neefje of uw nichtje een abonnement geeft op het nieuwe jeugdblad 'PEP', het blad voor alle kinderen die van avonturen houden'. Dit album is overigens slechts van belang voor censuurfanaten, omdat het op de tekst na niet van de Casterman-uitgave verschilt. Het is trouwens merkwaardigerwijze goedkoop in elk antikwariaat verkrijgbaar.

Over naar de orde van de dag. De weekbladversie beslaat in tegenstelling tot de albums 63 platen; één meer dus, maar nadere beschouwing leert dat de verschillen zich niet beperken tot 1 plaat. De zaak is veel ingewikkelder. Sommige platen of delen daarvan ontbreken in het weekblad, andere ontbreken in de albums! De uiteindelijke lengteverschillen kunnen

Kuifje! Kuifje! Kom vlug naar beneden!
Ik kom al! Wat is er aan de hand?
Kijk!
Bezie me dat een keer! Daar komt waarachtig geen eind aan! Het zal niet lang meer duren voor we allen door die stroom verzwolgen zijn...
Je hebt gelijk. We moeten iet doen. Luister, ik knip hun haa af en jij gooit het in de wate dichte kist die dient om de afv in te werpen. Op deze wijze len we ons van die haarbos sen kunnen ontmaken!
Accoord!

Jullie zijn echte Bachi-Boezoeks! Hadden jullie geen andere ziekte kunnen kiezen? Hadden jullie niet zo kaal kunnen worden als een biljartbal, neen?... Dan zouden wij ten minste gerust geweest zijn!
Ziezo, hier gaat de eerste lading voor de Grote Beer!
Ik sluit het schutsel, druk op de knop en hop!... Het haar va de Siamese broeders op weg naar de Melkweg!

afgelezen worden in onderstaand tabelletje[3]:

e weekblad	Pep	Album	
ntbreekt	ontbreekt	blz. 1	(+1)
302	6206 blz.32	blz.13-14	(+1)
306-5307	6208 blz.32 en 6209 blz.31	blz.18	(−1)
310-5313	6210 blz.32 – 6212	blz.21-26	(+1)
318-5323	6302-6304	blz.31-34	(-2)
324-5327	6305-6306	blz.35-37	(−1)

Een intrigerend tabelletje, maar natuurlijk zijn de hertekeningen, die Hergé door het hele avontuur heeft aangebracht, veel intrigerender. Ik kom daar later nog op terug: eerst de opvallende verschillen uit het tabelletje:

1. De in het album toegevoegde blz. 1 dient kennelijk om het album zelfstandig leesbaar te maken.
2. Met name de grote plaat op blz. 13 van het album en strook 2 van blz. 14 ontbreken in de weekbladversie. Ze brengen de nietigheid van de maanraket in het onherbergzame heelal duidelijker in beeld en zijn zo te vergelijken met punt 4 hieronder.
3. Deze scène (zie afb. 1) is voor het verloop van het verhaal inderdaad misbaar: sterker zelfs, dat Haddock Kuifje nog juist bij zijn broek weet te grijpen is (nog afgezien van de luchtledigheid) ongelofelijk. De absurde haargroei van Jansen en Jansens verdween daarmee jammergenoeg ook.
4. Op zich is de uitvoeriger in beeld gebrachte landing op de maan (zie afb. 2) zinloos als je bedenkt dat de weekbladversie toch al ingekort moest worden, maar dat is een zakelijk aspekt. Hergé heeft erg mooi het grote, lege en onbekende maanlandschap verruimd en dat is gezien het ongewisse van dat moment (in feite 1952: 17 jaar vóór de éérste maanlanding!) zuiver winst. Merk trouwens op dat op 't tweede plaatje van strook 3 op albumbladzijde 22 de grenzen van de oorspronkelijke breedte nog steeds te zien zijn.
5. Een gedeelte van de in het tabelletje genoemde weekbladafleveringen zijn hier afgedrukt als afb. 3. Binnen de daar genoemde bladzijden tellen ze echter nóg 6 plaatjes, die her en der toegevoegd zijn, terwijl het album op zijn beurt ook weer 2 ekstra plaatjes heeft. Zodra de stichting Zuiver Wetenschappelijk Onderzoek daarvoor subsidie geeft, moeten dus de betreffende 6 platen maar eens afgedrukt worden. Tot die tijd moet ik me beperken tot afb. 3. Het komt erop neer dat in het weekblad Jansen en Jansens op de maan verdwalen en in zuurstofnood raken, dat Kuifje en Haddock een reddingspoging wagen en dat Jansens in een soort coma Kuifje dreigt neer te schieten. Alles komt natuurlijk op zijn pootjes terecht, maar het is jammer dat we daar in het album geen getuige van mogen zijn.
6. Zoals op afb. 4 te zien is, komt Kuifje met aanzienlijk meer moeite uit de ondergrondse kloof. Daardoor is het album iets van het riskante van het verblijf op de maan weggenomen, maar de grote plaat die in het album werd toegevoegd laat onze maanreizigers nog eens in al hun nietigheid zien en vormt zo een aardig tegenwicht.

Tot zover de schokkende veranderingen, die deels noodzakelijk waren om tot de vereiste albumomvang te komen. Afgezien van de nodige tekstverschillen[4] zijn er nog veel meer typerende verschillen waaronder met name de scène's op de heenreis waarin Kuifje met een lasso Haddock weer naar binnen sleurt. In de weekblad versies wordt hij bij die klus geassisteerd door Wolff, in het album verdween laatstgenoemde, vermoedelijk omdat hij voorstelde om Haddock aan zijn lot over te laten. De meeste andere verschillen liggen in de orde van het hertekende album Rotsen en het deels hertekende Zw-Goud. Veel achtergronden zijn gedetailleerder geworden in het album zijn de matrassen van de speciaal gekonstrueerde ligbedden steeds voorzien van grote gaten, fouten zijn weggewerkt (met name het vaak ontbrekende snoertje van Zonnebloems gehoorapparaatje). Opvallend is dat de maantank totaal hertekend is met fijne detaille-

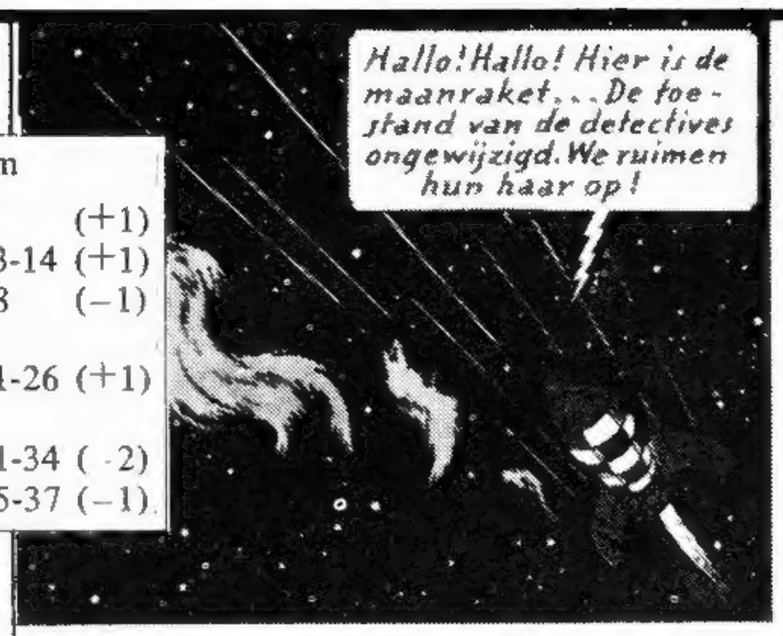

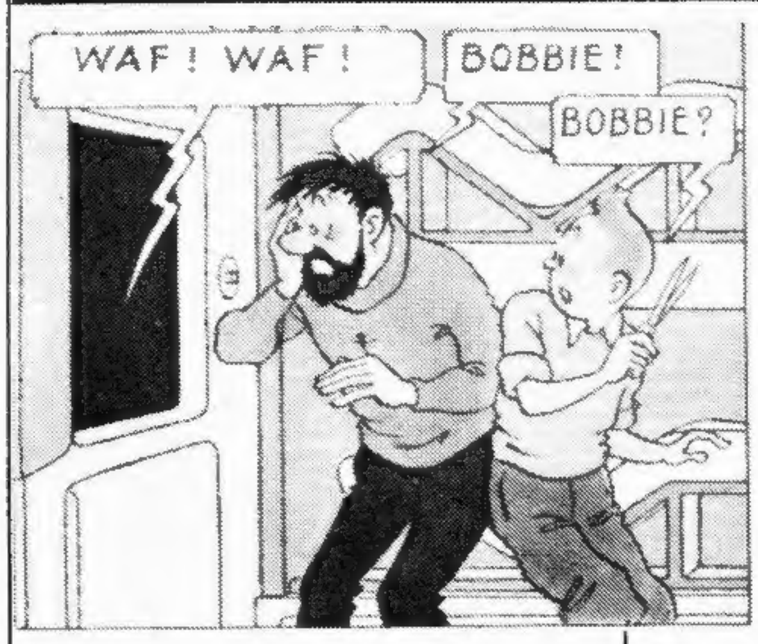

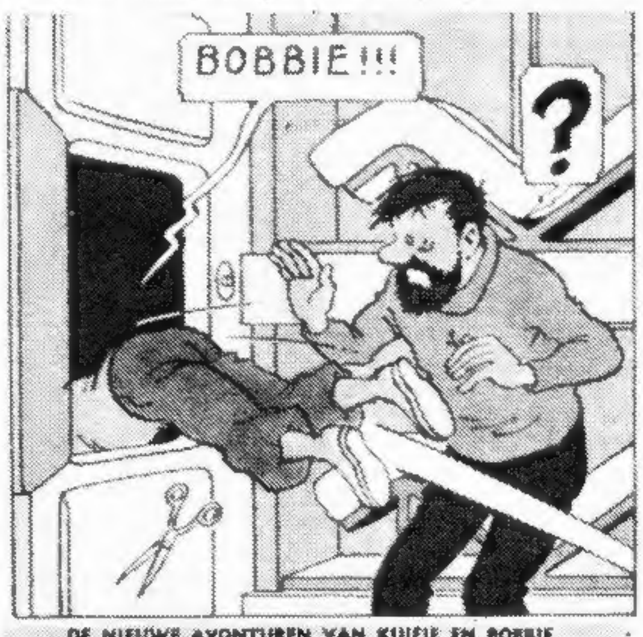

DE NIEUWE AVONTUREN VAN KUIFJE EN BOBBIE

MANNEN OP DE MAAN***

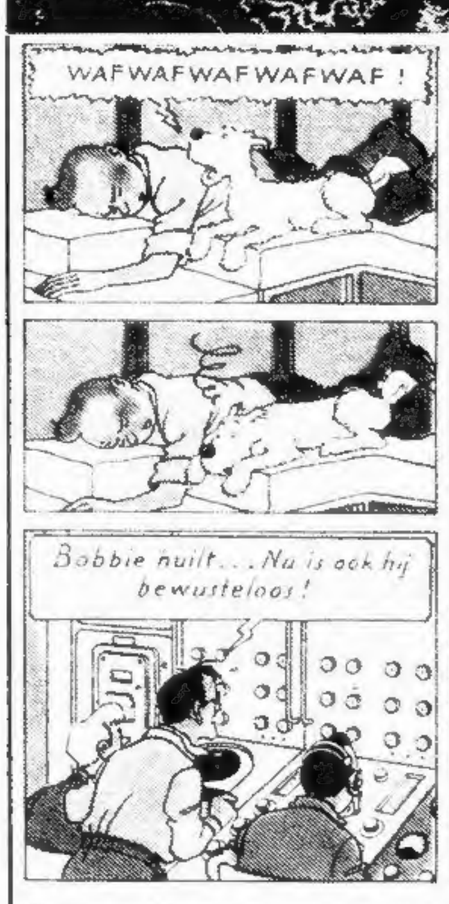

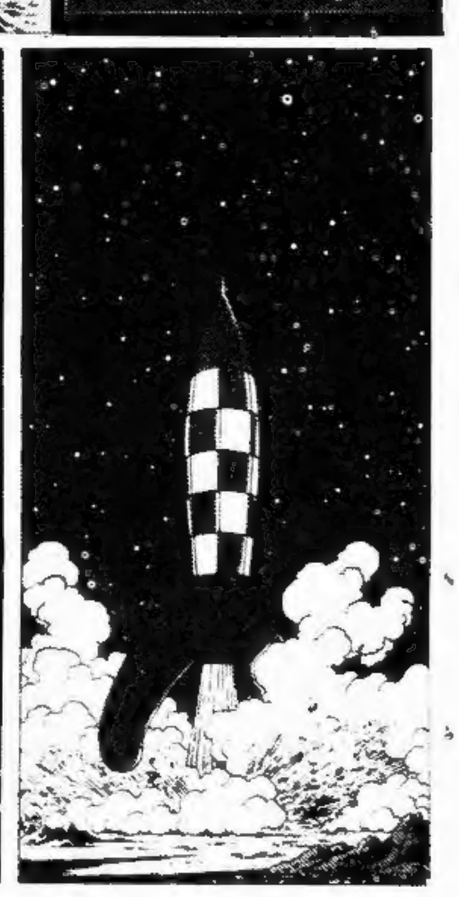

Hela, wat zie ik ginds ?

Kijk, kijk... Wat zie ik daar nu?

BINNEN DE TIEN JAAR ZULLEN ZIJN MANNEN OP DE MAAN ★★★ ZO VERKLAART PROF. DR BRAND

Teruggaan, teruggaan, dat is makkelijk gezegd, doch... waar is de raket?

Alle duivels ! Men ziet ze niet meer!

Weet je welke richting we uit moeten?

Helemaal niet!

Het is wellicht belachelijk, maar ik denk nog aan de sporen die ze gezien hebben... Indien er nu eens andere mensen op de maan waren?... Hou jij dat voor totaal onmogelijk?...

Onmogelijk?... In theorie niet. Indien wij tot hier geraakten, kunnen ook anderen het zo ver gebracht hebben, doch persoonlijk, ben ik er van overtuigd, dat wij de éérsten en de énigen zijn die op de maan landden!

Ha! Goed

Hallo! Hallo! Maanraket?... Hier Jansen met de n van Napoleon. Hallo ?...

Hier Haddock met de k van kinesitherapeut... ik luister... Hebben jullie sporen van fietsbanden ontdekt?

Fietsbanden?... Neen... neen... we wilden alleen vragen... of je ons niet kon zeggen... hm... waar we zijn?

willen jullie dat ik het weet? En waarom die vraag?

Hiel. .hm... ik geloof dat we verdwaald zijn... We zien de raket niet meer!

Dat uitblaker nog aan, uilskuikens!... En jullie hebben nog maar voor twintig minuten zuurstof!

Kijk op een hoogte en tracht de raket terug te vinden... Haast jullie! We komen jullie dadelijk tegemoet!

Ik zeg zelfs meer: Naar boven gaan we!

ar is ze!

Verdraaid... we zijn een heel eind van de raket af!

Opgepast, aan die kant staat de raket! Nu mogen we niet meer afdwalen!

Hallo, hier Zonnebloem! De kapitein en Kuifje komen jullie halen en brengen verse zuurstof mee!

Hallo, hallo! Hier Jansens met de s van Suzanna... Schiet op, want wij stikken!

Kijk, het is heel eenvoudig. We hebben slechts hun spoor te volgen...

, we komen! Tracht zo weinig mogelijk te ademen!

Daar zijn ze!... Wat halen ze nu weer uit?

Halt! Ongelukkigen! Doe dat niet!...

Nog één op en... Ai!

Dreigend komen ze grommend op hem af

De kapitein! Het het touw los... Iets ergers kan ons niet overkomen

Maar... maar droom ik?

Neen, dat zou te schoon zijn! Zolang we touw tot onze beschikking hebben, is er niets verloren! Kom, we staan op en trachten hier uit te geraken!

Hoe ik heeft de kapitein eraan gedacht terug naar de wagen te gaan om een andere koord te halen...

Dat kan niet... iemand wil ons een spel

Hij!

De kapitein! Hij heeft ons niet verlaten... Dank je, kapitein, dank je! Ha, dat is waar ook, hij kan me niet horen!

Ik zal even aan de koord trekken om hem dicts te maken dat ik nog leef!

Hij leeft nog! Hoera! Hij leeft nog!

ringen, zoals op afb. 5 te zien is. Ik ben persoonlijk geneigd een groot deel van dit soort aanpassingen te schrijven op het conto van Bob de Moor, die aan dit Kuifje-album meegewerkt heeft[5]. Het mooiste is toch eigenlijk wel dat Hergé, kennelijk door een studie van het heelal gedwongen, in het album ook steeds de stand van de aarde ten opzichte van de maan(-raket) aangepast heeft en wel zo dat zelfs Chriet Titulaer wel tevreden moet zijn. Ik kan eigenlijk niet anders dan pleiten voor een integrale herdruk van dit avontuur.

Welke konklusies dringen zich nu op na vergelijking van deze twee versies? In een brief aan het stripfanzine *Haga*[6] wijst Hergé zelf op de noodzaak zich te houden aan 62 bladzijden. De vraag naar een verantwoording voor de verschillende ingrepen beantwoordt hij met 'No comment (...) c'est à vous, critiques, à le faire' en daar heeft hij misschien wel gelijk in. Naar mijn mening heeft Hergé wat incidentele intermezzo's laten vallen voor 'universelere' platen, waardoor de handeling gekonsentreerder geworden is en de sfeer tijdlozer. *Mannen op de Maan* is dan ook een van de meer ernstige albums uit de Kuifje-reeks, waarin Hergé een hoge graad van realiteit nagestreefd heeft. Dat het levensgrote risico van dit streven - een snelle veroudering - na 22 jaar plùs een aantal *echte* maanlandingen nog niet bewaarheid geworden is, bewijst dat Hergé juist dié zaken gegeven heeft die tijdloos zijn. Ik ben van mening dat hij bij de gedeeltelijke hertekening van *Mannen op de Maan* juist in dat verband gelukkige ingrepen gedaan heeft

Har Brok

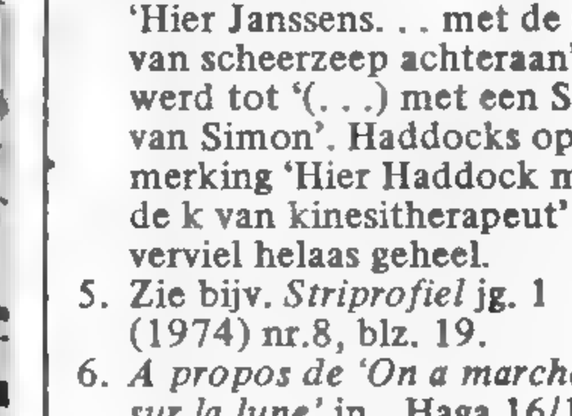

NOTEN

1. De afleveringen 1-3 verschenen in Stripschrift 53/54 (1973), 65 (1974) en 67 (1974); afl. 4 verscheen in Stripbewust 6 (1975).
2. Zie voor deze afkortingen de *Kuifje-index* in *CISO-Stripgids* 10 (1976) blz. 6-7.
3. Kuifje-weekblad publiceerde wekelijks meestal 1 blz., Pep steeds 2 blz
4. Om maar wat te noemen: 'Hier Janssens. . . met de s van scheerzeep achteraan' werd tot '(. . .) met een S van Simon'. Haddocks opmerking 'Hier Haddock met de k van kinesitherapeut' verviel helaas geheel.
5. Zie bijv. *Striprofiel* jg. 1 (1974) nr.8, blz. 19.
6. *A propos de 'On a marché sur la lune'* in Haga 16/17 (1974) blz. 5.

Geachte redaktie,

Ongeveer 2 jaar geleden heb ik op filiaal 'Roelof Kranenburgplein' van de Openbare bibliotheek een boekje geleend dat mij toen zeer aansprak. Nu ik het enkele weken geleden weer wou lezen was 't daar niet meer aanwezig en ze wisten daar ook niet welk boekje ik bedoelde. Ik weet namelijk de schrijver en de titel van het boekje niet meer. Nu zou ik u willen vragen of die u misschien wel bekend zijn. Het enige wat ik me nog herinner is:

Het was een (naar ik meen) engels of amerikaans stripboekje.
Het was niet zozeer een strip*verhaal*, maar een maatschappijvisie, waarin de minder leuke maatschappijkanten werden belicht.
De stripfiguren werden vaak in de vorm van handen afgebeeld. vb.:

een 'wandelende handfiguur'

Ik hoop dat u mij aan de hand van deze karige informatie aan de titel en/of de schrijver en eventueel uitgeverij kunt helpen. Bij voorbaat mijn hartelijke dank.

Wie is er 'handig' *genoeg? Reacties gaarne postbus 9494 Amsterdam. - Red.*

In de advertentie van

WOUT'S STRIPANTIKWARIAAT

in Stripschrift nr. 96 is een storende fout geslopen. Er wordt een korting van 20% aangeboden voor alle Stripschapsleden gedurende de maand januari.

Daar Stripschrift 96 eerst eind januari verscheen, zal de aangeboden korting gegeven worden gedurende een periode van 4 weken na verschijning van dit nummer van Stripschrift.

GEVRAAGD
Suske en Wiske Vlaams 0, 16, 33, 35, 13a, 19a, 20a, 33a, 34a, 35a, 36, 37, 40, 41, 45, 54, Beersel Zoo ik was; Vrol. Bengels 1; Snoek 2, 4, 9, 10; Piwo 1, 2; Plez. cirkus 2, 3; Judy 3 (hk); Gr.van Lambik; Bessy t/m 25; Bravo; Ons Volkske; Ons Volk - knipsels (ook losse!) enz.
Eric Wolt.-N 5
AANGEBODEN
Losse aflev. 'Ons Volk', Vandersteen: Tijl I, Tijl II, (bijna compl.), Eerste maanraket etc.
Wessel de Jonge
Straatweg 101, Rotterdam
Tel. 010-22 67 82
GEVRAAGD
Kuifjeband no.29
A.Westerbaan, Vierambachtstraat 77, Rotterdam
tel.: 010-77 15 69
GEVRAAGD
Amerikaanse uitgaven van de Vier Verdedigers, Fantastic Four.

AANGEBODEN
Tientallen Ned. Classics, waaronder Superman, Groene Lantaarn, de Wrekers Zwarte Valk Batman, Sherrif Classics, Lone Ranger etc.
Dupuis albums: Guust, Robbedoes, Lucky Luke, Bollie en Billie etc.
Casterman albums, en andere uitgaven van in Kuifje verschijnende verhalen. Verder kranteknipsels van Smidje Verholen, Kareltje Knetter. Dick Bos (1e serie) nrs. 16, 17, 24.
Steve Drake nrs. 2, 3. Veel nieuwere Suske en Wiske's, Pep parades, D.D. pockets.
H.J.Hardeman, Groen van Prinstererlaan 24, Amersfoort

Prijs f 5,– voor leden en f 7,50 voor niet-leden voor maksimaal 40 woorden. Tekst op achterkant van girokaart. Gironummer 209948.

het stripschap

HET STRIPSCHAP

1967 TIEN JAAR HET STRIPSCHAP 1977

SYVERSON

nederlands centrum voor belangstellenden in strips

POSTBUS 11335 AMSTERDAM

het stripschap

1977 - 10 jaar Het Stripschap

10 evenementen gedurende 10 maanden.
10 speciale leden-jubileum-aanbiedingen gedurende 10 maanden.
Het programma voor februari omvat:
1e. Ruilbeurs, 19 februari in Enschede, samen met onze Duitse zustervereniging Incos.
2e. Speciale leden-jubileum-aanbieding van de maand: Hollewijn.

Kalender

Alle leden kregen de Stripschapkalender voor 1977 toegezonden. Op de middenpagina van dit nummer van Stripschrift zijn alle tekeningen bij elkaar nog eens weergegeven. Onze dank gaat naar de tekenaars Willy Lohmann, Bob de Moor, Bert Bus, Jean Pol, Thijs van Ebbenhorst, Rie Kooyman, Uco Egmond, Jan Steeman, Hans Brouwer, Jan Dirk van Exter, Bob van den Born, Harry Balm en Donald Duck redaktie, die ons de tekeningen exclusief ter beschikking stelden.

Algemene ledenvergadering 11-12-1976

Een drukbezochte ALV (200-300 man) tevens ruilbeurs en veiling.
John van der Mark trad af als bestuurslid. Aan de vele woorden van lof, John reeds toegezwaaid in Stripschrift 86 van februari, kan weinig meer toegevoegd worden. John blijft wel in dienst als functionaris, belast met het SDCN.
Har Brok trad na een 1-jarig secretaris-schap wegens persoonlijke omstandigheden af.
Har treedt toe tot de redaktie van Stripschrift. Tot nieuwe secretaris werd Hans Stoovelaar gekozen, voorheen belast met speciale uitgaven.

De *speciale uitgaven* komen nu in de bekwame handen van Ruud Booms, voorlopig als functionaris toegevoegd aan het bestuur.

De ruilbeurs was als vanouds. De veiling met 126 kavels leverde een aantal opmerkelijke resultaten op. De hoogste prijs, f 135,–, oftewel het veilingrecord aller tijden, werd betaald voor een boekwerk uit 1929, de Jachtavonturen van Slimme Piet, van T.Homen. Als goede tweede, f 110,– kwam het Indonesisch Dossier uit 1945, (een gedichtenbundel van Tichelman met tekeningen van Hans Kresse)

De Bommelprijzen van de Mondria-prijslijst zijn aan revisie toe, gezien de veilingresultaten van:
B29 Wiekschieters f 16,– (Mondria f 85,–)
B30 Ruitenjassenvracht f 6,– (M. f 25,–)
B35 Amro-privérekening f 3,50 (M. f 25,–)
Knipsels MV-131-140 f 8,50 tot f 5,– (M. f 20,–)

Ook de Panda-prijslijst bleek hier en daar wat te hoog, gezien de resultaten van:
Eppo ekstra f 10,– (Panda f 20,–)
Ambrosius, de dode lijn + adv. f 7,50 (P.f 15,–)
Sein staat op rood, Martin, 1e druk 1954 f 39,– (P. f 60,–)
echter:
Agent 327, Leeuwenkuil f 12,– (P. f 8,–)
Joris PK, toernooi f 12,– (P. f 10,–)
Tenslotte: voor de Striptas Dordrecht 1975 werd f 11,– en voor de Striptas Gouda 1976 een bedrag van f 15,– neergeteld.

Reserveren voor ruilbeurzen

De ruilbeurzen zijn zoals bekend, gratis toegankelijk voor leden en tegen betaling van f 2,50 entree voor niet-leden. De tafels worden gratis door Het Stripschap verstrekt. Conform een verzoek op de ALV van 11-12-1976 is het nu ook **uitsluitend voor leden** mogelijk een tafel voor een ruilbeurs van te voren te reserveren, en wel door het **tijdig** overmaken van f 2,50 op pg 1513000 tnv Het Stripschap-Amsterdam, met opgave voor welke beurs u een tafel reserveert.

Het Bestuur van Het Stripschap

Martin Wassington, voorzitter, 020/171332
Hans Stoovelaar, secretaris, 02975/61112
Wil Soyer, penningmeester, 020/166113
Kees Helderman, spec.taken, 020/168214
John Willemse, evenementen
Ruud Booms, functionaris, belast met speciale uitgaven, 020/155235.

Lidmaatschap 1977

Lid van Het Stripschap wordt u door het overmaken van de jaarcontributie ad f 12,50 op pg 1513000 tnv Het Stripschap te Amsterdam. Voor leden beneden de 15 jaar en boven de 65 jaar, bedraagt de gereduceerde contributie f 7,50.
Als lid van Het Stripschap geniet u f 6,50 reductie op de abonnementsprijs van Stripschrift van f 32,50 en betaalt u f 26,– + f 12,50 (of f 7,50) op pg 151300 tnv Het Stripschap te Amsterdam.

De Stripmaatschapskaart 1977 ontvangt u na betaling van uw contributie voor 1977.

Wat kunt u voor Het Stripschap doen?

Praat met uw vrienden en bekenden over Het Stripschap, zijn doelstelling, zijn activiteiten en zijn speciale uitgaven als Tom Poes en Oberon zwart-wit. Wijs ze op de voordelen van het lidmaatschap. Kortom, maak ze lid!
Informatiebulletins over Het Stripschap zijn op aanvraag in het Nederlands, Fries, Engels, Frans en Duits bij het secretariaat verkrijgbaar.

Hulp kunnen wij altijd nog gebruiken voor:
tentoonstellingen inrichten en organiseren, het houden van lezingen, ruilbeurzen, vertalingen (Frans, Duits, Spaans), organisatie Stripdag 1977 in Amsterdam. Opgave svp aan het secretariaat.

REDUKTIE OP ABONNEMENTEN VOOR LEDEN VAN HET STRIPSCHAP

Stripbewust. Abonnementen op dit tijdschrift komen te vervallen, daar dit tijdschrift tot ons leedwezen opgeheven wordt.

Essef. Een nieuw tijdschrift, het eerste nederlandse vakblad voor de Science Fiction liefhebber. In 1977 verschijnen 4 nummers, het eerste in januari. Staan er in het eerste nummer nog weinig strips, vanaf no. 2 bevat het blad voor de helft strips. Prijs voor een normaal abonnement f 15,75, voor leden van Het Stripschap f 14,–. Een abonnement kunt u aangaan door overmaking van het bedrag op pg 2673610 tnv C.van Toorn, met vermelding ABO-ESSEF en Lid Stripschap met uw lidmaatschapsnummer.

AGENDA

Enschede: 19 februari, Ruilbeurs van Het Stripschap in samenwerking met onze duitse zusterorganisatie Incos. Hotel Avion, Deurningerstraat 27, van 10.00 tot 17.00 uur.
Antwerpen: 26 februari. Stripdag van Karel Driessen. Billard Palace, Kon. Astridplein 40, van 14.00 tot 17.00 uur.
Leeuwarden: de gehele maand februari t/m 28 februari. Striptentoonstelling, Princessenhof, Grote Kerkstraat 9-15. Zie verder Stripschrift 96.
Rotterdam: 6 februari t/m 13 maart. Kuifje tentoonstelling, Lijnbaancentrum, Lijnbaan 165. Zie verder nieuwspagina.
Den Bosch: 19 maart. Ruilbeurs van Het Stripschap. Hotel Centraal, Markt 31. Zaal open 10.00 uur, einde ca. 17.00 uur.

SPECIALE AANBIEDINGEN

Toon en Toos Brodeloos, strips van de Tante Leny tekenaars, uit de VPRO gids, uitgave Drukwerk. Voor abonnees f 7,50, voor leden f 6,75

Katalogus Leeuwarder tentoonstelling, zie nieuwspagina, prijs afgehaald f 6,75; toegezonden: voor abonnees f 13,50, voor leden f 10,–.

Leden jubileum-aanbieding februari
Hollewijn, uitgave Skarabee, delen 1-2-3-4-5-6
Prijs per stuk, afgehaald: voor leden f 4,–; toegezonden: voor leden f 5,50.
Stripschrift no. 12: Hollewijn nummer. Prijs afgehaald, voor leden f 2,25
Idem met bijlage Koning Hollewijn en de mensenhater f 4,–
Prijs toegezonden, voor leden: f 4,25; idem, met bijlage f 5,50

Stripscha
kalende

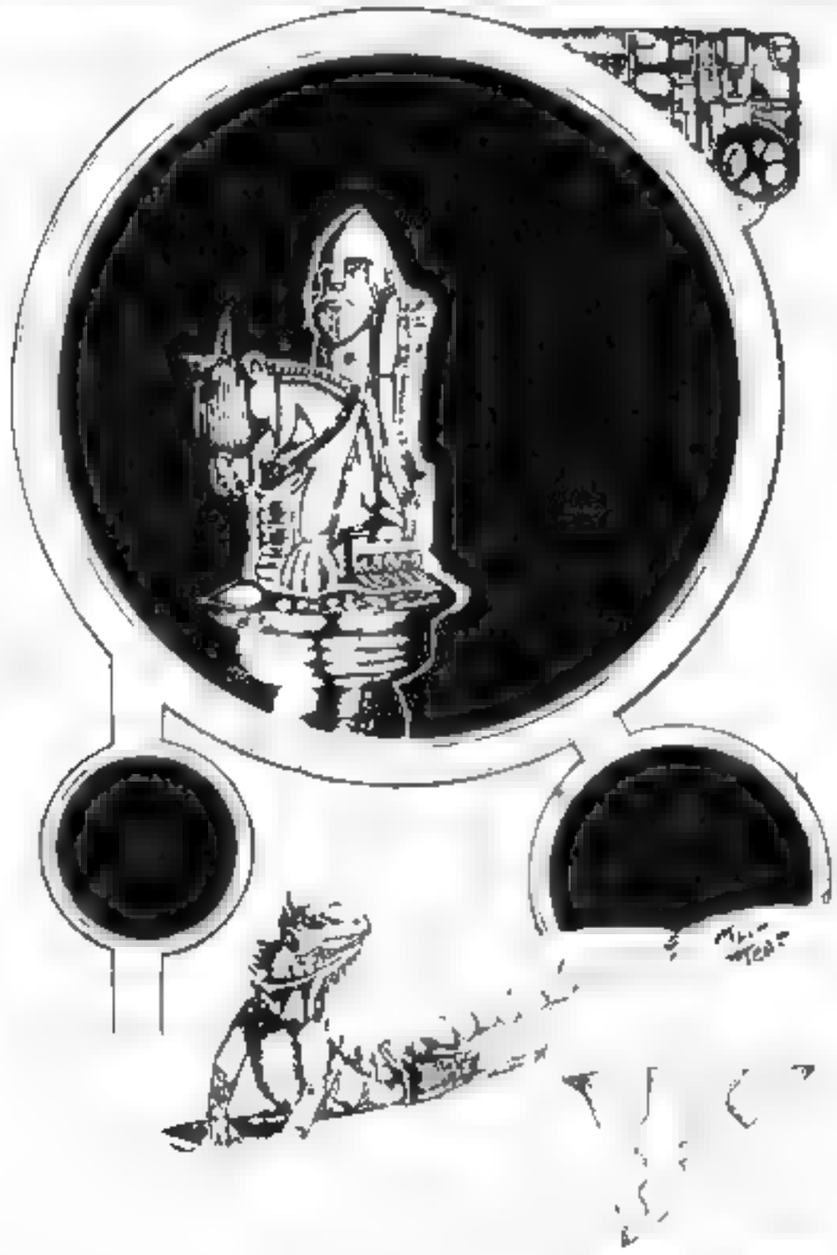

maart 1977

zondag		6	13	20	27
maandag		7	14	21	28
dinsdag	1	8	15	22	29
woensdag	2	9	16	23	30
donderdag	3	10	17	24	31
vrijdag	4	11	18	25	
zaterdag	5	12	(19)	26	

Ivan Pot

10 jaar Het Stripschap

9 maar Ruilbeurs Den Bosch
Hotel Centraal Markt 31

april 1977

zondag		3	10	17	24
maandag		4	11	18	25
dinsdag		5	12	19	26
woensdag		6	13	20	27
donderdag		7	14	21	28
vrijdag	1	8	15	22	29
zaterdag	(2)	9	16	23	30

Tan Teng

10 jaar Het Stripschap

2 apen Persconferentie t
Stripschrift Nummer 00 Amsterdam

ap
er

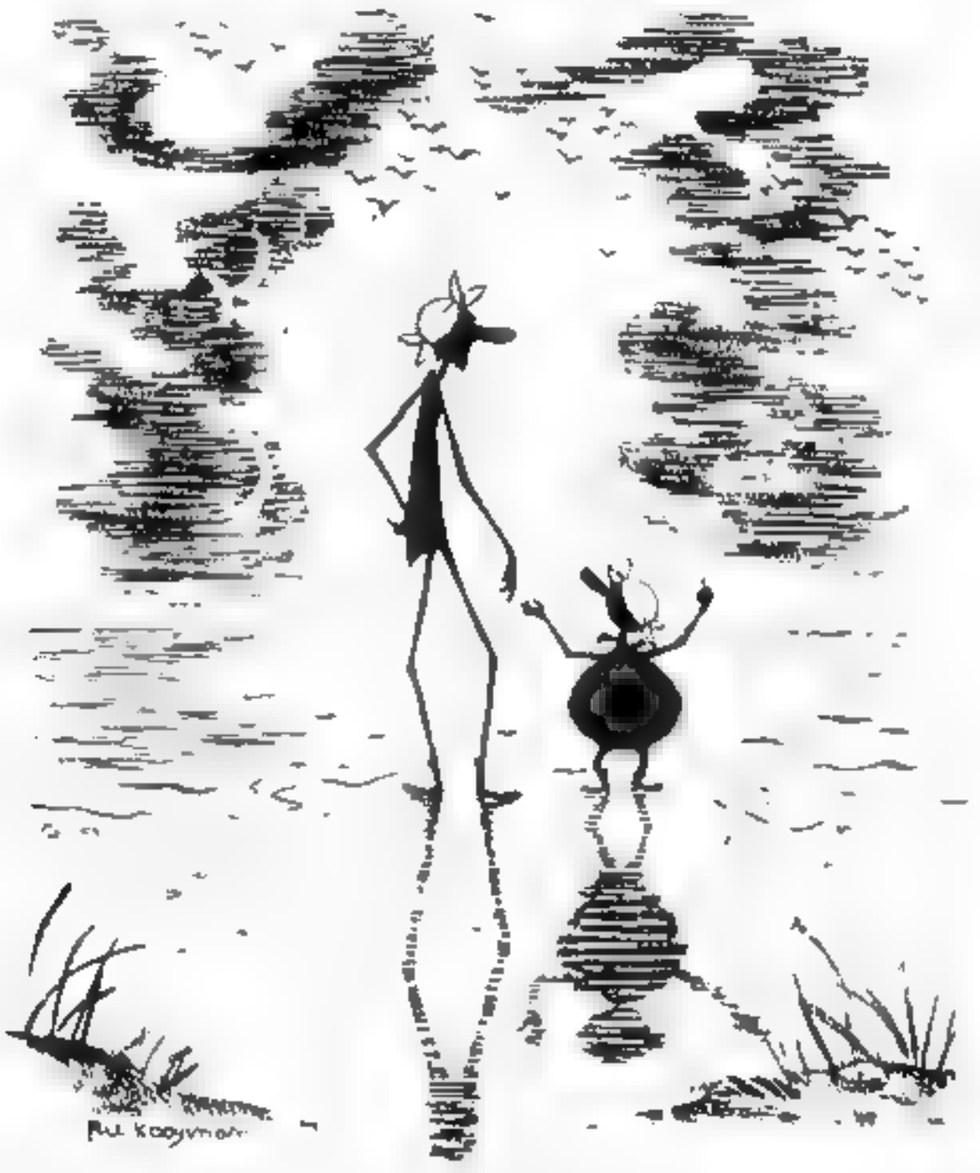

mei 1977

zondag	1	8	15	22	29
maandag	2	9	16	23	30
dinsdag	3	10	17	24	31
woensdag	4	11	18	25	
donderdag	5	12	19	26	
vrijdag	6	13	20	27	
zaterdag	7	14	21	(28)	

Rie Kooyman

10 jaar Het Stripschap

28 mei 17e Algemene Leden
vergadering alsmede ruilbeurs

november 1977

zondag	6	13	20	27	
maandag	7	14	21	28	
dinsdag	1	8	15	22	29
woensdag	2	9	16	23	30
donderdag	3	10	17	24	
vrijdag	4	11	18	25	
zaterdag	5	12	(19)	26	

Bob van den Born

10 jaar Het Stripschap

9 november Ruilbeurs van de
Hoek 5m Vredenburg

19
het jaar van d
waarhe

oktober 1977

zondag	2	9	16	23	30	
maandag	3	10	17	24	31	
dinsdag	4	(11)	18	25		
woensdag	5	12	19	26		
donderdag	6	13	20	27		
vrijdag	7	14	21	28		
zaterdag	1	8	15	22	29	

Walt Disney Productions

25 jaar Donald Duck Weekblad

8 oktober
1967 Oprichtingsvergadering
Het Stripschap

september 1977

zondag	4	11	18	25	
maandag	5	12	19	26	
dinsdag	6	13	20	27	
woensdag	7	14	21	28	
donderdag	1	8	(15)	22	29
vrijdag	2	9	16	23	30
zaterdag	3	(10)	17	24	

Jan Dirk van Essen

Zaterdag Ruilbeurs Oudezijds
Achterburgwal

September
1e Steenlegging Het Stripschap
1967

Willy Lohmann

77
de
eid

HET STRIPSCHAP

POSTBUS 11335 AMSTERDAM

Leo Egmond

juni 1977

zondag		5	12	19	26
maandag		6	13	20	27
dinsdag		7	14	21	28
woensdag	1	8	15	22	29
donderdag	2	9	16	23	30
vrijdag	3	10	17	24	
zaterdag	4	11	(18)	25	

10 jaar Het Stripschap

R. van Ruitbeurs Den Helder
Gemeentelijke Schouwburg Juliana
plein 1 x in Science fiction
tentoonstelling overzee

HET STRIPSCHAP

POSTBUS 11335 AMSTERDAM

Hans Brouwer

augustus 1977

zondag		7	14	21	28
maandag	1	8	15	22	29
dinsdag	2	9	16	23	30
woensdag	3	10	17	24	31
donderdag	4	11	18	25	
vrijdag	5	12	19	26	
zaterdag	6	13	20	27	

10 jaar Het Stripschap

HET STRIPSCHAP

POSTBUS 11335 AMSTERDAM

Jan Sneeman

juli 1977

zondag		3	10	17	24	31
maandag		4	11	18	25	
dinsdag		5	12	19	26	
woensdag		6	13	20	27	
donderdag		7	14	21	28	
vrijdag	1	8	15	22	29	
zaterdag	2	9	16	23	30	

10 jaar Het Stripschap

HET STRIPSCHAP

POSTBUS 11335 AMSTERDAM

DOUBLE SCOOP SUNDAY WITH NUTS

HA! MISSCHIEN INTERESSEERT HET JE, TE WETEN DAT MIJN HAND GEVRAAGD IS DOOR DE SCHOONSTEN IN HET LAND!
ALS KLUIF VOOR DE SOEP ZEKER?

GEFELICITEERD.. JIJ ASSISTEERT MIJ OP DEZE SOIREE ...KUN JE GRATIS NAAR BINNEN.

IK KAN 'M BETER SMEREN EN EEN VALSE NAAM AANNEMEN

IK ZAL JE EERST WAT OPDOFFEN EN DAN ZULLEN WE ZIEN OF JE WAT LEUKS HEBT VOOR MISS MA'M'SELLE.

IK GA NIET MEE NAAR DIE SOIREE.

JE ZULT OPKIJKEN... SPECIAAL VAN MIJN DRUM EN PIANOSPEL

HIER, ZET JE STRODOP OP.

WAT ZOU ZE LEUKER VINDEN, EEN KINDERPORTRET-JE VAN JOU OF DEZE POT VISVOER?

VERDRAAID, ALS JE MA'M'SELLE ZO GRAAG IETS GEEFT, GEEF DAN WAT VAN JEZELF!

BAH!

WEES GEEN KRENT... IK HEB HIER EEN SCHILDE-RIJLIST, EEN PLUMEAU EN EEN POT HONING... GEEN VAN DRIEËN GE-BRUIK JE.

MIJN KEUKENTAFEL, MIJN OVEN EN MIJN POTTEN EN PANNEN GEBRUIK IK OOK NIET.

DAT IS OOK NIKS VOOR 'N VROUW-TJE.

GEEF DAN 'N BONTJAS! VACHTEN GENOEG OM JE HEEN!

GEEN GEK IDEE, KNAAP... WE KUNNEN ER EEN MAKEN VAN DIT OUWE BEREN-VEL!

IK ZIT AAN JE VAST, VREES IK.

KLAAG NIET ZO... WAAR IS DE SCHAAR?

OEPS! IK ZIT AAN JE VAST!

OH, HOU TOCH OP... DACHT JE DAT DIE BEER HET ZO LEUK VOND OM ZIJN VEL AF TE STAAN?

WEES 'N GOED VER-LIEZER

MAAR IK ZIT ECHT VAST!

ZULKE CONSTANTE LOMPHEDEN ZIJN MIJ EEN NAGEL AAN DE DOODKIST!

OEF?

SCHAAM JE MET DAT GEZEUR OVER AAN MIJ VASTZITTEN!

ONTKEN TOCH NIET MA'M'SELLES GRONDWETTELIJKE RECHT OP 'N BONTJAS!

OH, IK ROUW OM JE RUWHEDEN! HOE RUDIMENTAIR KUN JE Z'JN?

EN VERSTOP JE NIET ONDER DIE HOED... STA OOG IN OOG MET DE KRITIEK VAN EEN GESCHOKTE KIEZER!

JOE HOE?

IK MAG HANGEN! IK GELOOF DAT POGO 'M GESMEERD IS! DE GRENS OVER!

PRIMA! ONDANKS DIE SPEL-BREKER GA IK GEWOON DOOR OP MIJN EIGEN, ONVERWAARDE MANIER.

OEF

HET LIJKT WEL OF ER IEMAND TEGEN ME OEFT.

OEF! OEF!

HALLO!

OEF!

OEP!

OEF OEF

LIEVE HELP! VRIEND OF VIJAND?

OEF

HOU OP MET DAT ONBETAMELIJKE GELUID OF IK... HEE, KOM TERUG!

AHA! JIJ BENT 'N GLUIPERD!

OEF

ALS IK ERGENS NIET TEGEN KAN, DAN IS HET TEGEN GLUIPERDS!

IK WAARSCHUW JE... IK BEN EEN KALM TYPE... IK VRAAG 'T NOG EEN KEER VRIENDELIJK.

KOMIER!

IK LEID DAT LEEG HOOFD OM DE TUIN.. IK DOE NET OF IK WEGLOOP... HIHI...TERWIJL IK ME HIER VERBERG..

...MET STAART EN AL.....

NOU... DE GROETJES, JOCHIE... HET WAS LEUK, HOOR, MAAR IK MOET NAAR DE BEGRAFENIS VAN MIJN OMA.. ZE IS NIET LEKKER. DAGDAG!

OEF.
STIL... ST... HIJ DENKT DAT IK WEG BEN.

DIT KEER ONTKOM JE NIET!

'N SPRING-KIKKER?
NEE... 'N KLEIN BONTMANNE-TJE DAT ME ACHTERNA ZIT.

HI HI HI HI HI HI

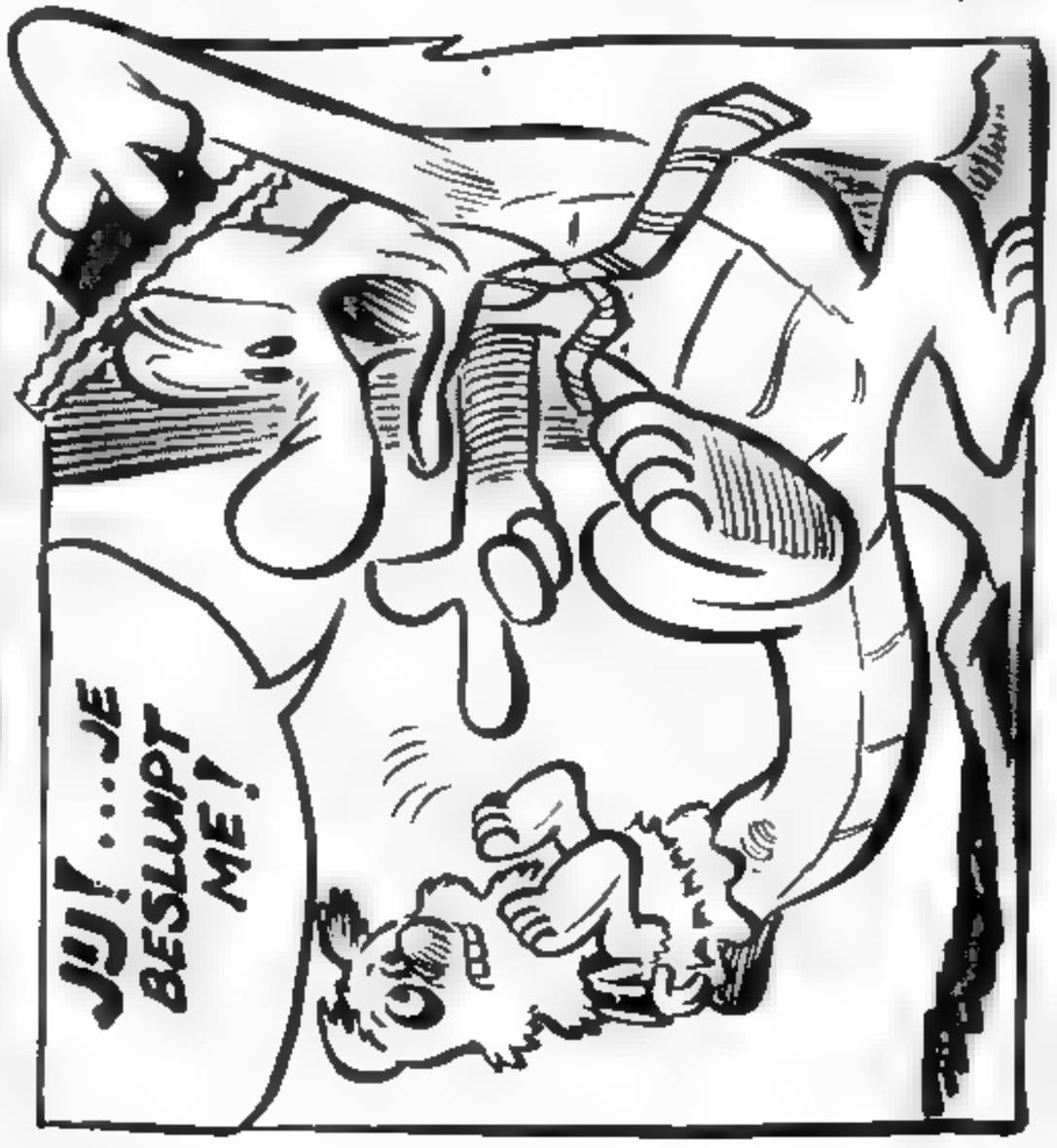
JIJ!... JE BESLUMPT ME!

WAT DOE JIJ VOOR SPELLETJE, ALBERT?
NIKS SPELLETJE.. ... VLUG! IK HEB HEM!

BONTMANNETJE? HEB JE WEER AAN DE FLES GEZE-TEN?

SCHIET OP! GA NAAR POGO'S HUIS EN HAAL DE VUILNISZAK MET 'T TOUWTJE.

EN HAASTJE!

HA DIE POGO... WAT ZIE JE PIPS... MOOI DAGJE ANDERS.

OEF?

IK BEN GEK OP DE ZONDAG... JE MOET 'NS NAAR DE DOKTER, POGO. ALS JE ER EEN WEET DIE NIET GAUW SCHRIKT.

POGO ZIET ER BEROERD UIT.. ..OF HIJ DE KOUWE KOORTS HEEFT.

DAT KOMT 'M TOE... VIJF MINUTEN GELEDEN NAM HIJ 'T RIT AAN DE GRENS OVER

EN NU ALWEER TERUG!?! VANDAAR NATUURLIJK.

GOOI DIE ZAK OVER DAT MORMEL ALS IK M'N HOED LICHT.. KLAAR?

EN HOE HIJ OOK SMEEKT, NIET OPENDOE...

OEP!

HEBBES!

WHOO!

HEE, JIJ DOMMEKRACHT! LAME DERUIT!

HOE JE OOK SMEEKT, DIE ZAK BLIJFT DICHT, DAT HEEFT ALBERT ZELF GEZEGD!

EN DICHTHOUDEN IS PRECIES WAT IK GA DOEN.

HELP! EEN MANIAK HEEFT ME TE PAKKEN!

OEF! OEF!

HEE! BUS! BUS! STOP, CHAUFFEUR! STOP!

HIJ ZIT VOL MA.

ALS IE VOL ZIT MAG IE HELEMAAL NIET RIJDEN.. KON DE BURGEMEESTER MAAR LEZEN. DAN SCHREEF IK 'N VUILE BRIEF, TENMINSTE ALS IK KON SCHRIJVEN.

DRAAI DIE PLAAT NOG 'S, MA.. MAAR NOU OP 33 TOEREN.

ALS ALBERT NIET GAUW KOMT MET ZIJN ENTERTAINMENT BEGIN IK MET HET BESLAG.

'IJ 'EEFT BELOOFD 'IJ KOMT.

DAAR KOMT IETS AAN... EEN KUDDE OLIFANTEN OP HOL, DENK IK.

'IER KOMT..

.. 'N EEN-ACTER!

HELP!

... EEN SYMBOLISCHE UITBEELDING VAN 'S MENSEN STRIJD TEGEN STRIJD.

KRANK-JOREM!

BRAVO!

EEN SCHOT IN DE ROOS, ALBERT!

HEERLIJK HIER!

HEUS?

'K HOOP DAT HET BESLAG NOG GOED IS...!

'OE KEZEL-LIEK, M'SIEUR POGO.

VOOR-ZICHTIG, MIZ BEAVER

UH HUH.

HOE VONDEN JULLIE M'IJN KLEINE ZEDENSCHETS, LUI?

VOL NUANCES EN SUBTIELE FILOSOFISCHE TUSSEN-TONEN... ZEER COOL, ALB.

ZIN IN EEN RITJE MET M'N JAGUAR?

VERTALING EN BEWERKING: DICK MATENA

UIT: THE POGO SUNDAY BOOK, 1956

TEKENARESSE SELBY KELLY WEERT POLITIEK UIT POGO

(Cartoonist Profiles)

Weinig dingen zijn zo vervelend voor een goed draaiend voetbalelftal als het verlies van haar soepel scorende spitsspeler, de dirigent van het commerciële gebeuren.
Datzelfde geldt voor een stripsyndicaat dat één van haar meest succesvolle striptekenaars kwijtraakt. Toen Walt Kelly, de fameuze tekenaar van Pogo, op 18 oktober 1973 in Hollywood overleed was het voor het *Publishers-Hall Syndicate* dan ook meer dan het menselijk leed dat de bazen hun wenkbrauwen deed fronsen. Zakelijk gezien was dit een tegenvaller van de eerste orde. Kelly's strip liep op dat moment in meer dan 300 kranten in de Verenigde Staten en Canada. Daarbij waren nog niet eens geteld de kranten in Australië, Frankrijk, Griekenland, Italië, Japan, Libanon, Nieuw Zeeland, Portugal, Spanje, Zuid Afrika, Zuid Amerika, Zweden en Thailand.
Een simpele optelsom leerde het syndicaat dat de bijna 300 miljoen verkochte boekwerken met Pogostrips een niet gering deel uitmaakten van de winstgevende zijde van hun jaarlijkse balans. Nu had Walt Kelly wel samengewerkt met bekwame mensen als Don Morgan, Dan Noonan, Henry Shikuma, Bill Vaughan en George Ward maar het bleven toch veredelde ghostwriters die geen van allen de achternaam 'Kelly' droegen en aan een voortzetting van de Pogostrip onder het commercieel gezien zo aantrekkelijke 'handelsmerk' Kelly had het syndicaat een enorme behoefte. Men was bijzonder bang dat Pogo bij het publiek aan belangstelling zou moeten inboeten zodra het onder een andere naam verscheen.
Gelukkig was Selby Kelly, de weduwe van Walt Kelly, niet volslagen onbekend met Pogo. Zij had samen met haar legendarisch geworden man aan een Pogo-tekenfilm gewerkt en sprak veel met hem over de strips die hij tekende. Als mevrouw Kelly het op zou kunnen brengen om de zondagsaflevering van Pogo te verzorgen, opperde het syndicaat, zou iedereen daar wel bij varen. Het syndicaat kon de strip met goed fatsoen onder de naam Kelly blijven uitbrengen terwijl mevrouw Kelly de niet onaanzienlijke revenuen kon toucheren. Er was één voorwaarde verbonden aan de overeenkomst: Selby kon zich beter niet op het glibberig pad der politiek begeven. De zondagspagina was immers toch in eerste instantie geschikt voor kinderen, in ieder geval veel meer dan de dagstrip die voortgezet zou worden door Steve Kelly, een zoon uit Walt Kelly's tweede huwelijk en Don Morgan. Dat hiermee een niet weg te denken bestanddeel vlotjes onder tafel werd geschoren, scheen geen der partijen te deren.
Ondanks de motie van wantrouwen die mevrouw Kelly van het Syndicaat kreeg op politiek gebied en ondanks haar geringe stripervaring, stemde zij toe Pogo voort te zetten.
Zoveel er over Walt Kelly en zijn sublieme strip is geschreven zo weinig is er bekend over Selby Kelly. Wie was zij? Had zij ooit strips getekend? Wat bracht haar ertoe door te gaan met Pogo? Een antwoord op deze, en nog veel meer vragen vindt u in het hiernavolgende interview dat Martin maakte met de raadselachtige mevrouw Selby Kelly!

Selby Kelly

OKEFENOOKEEMOERASSEN WORDEN PRETENTIEPOS KINDERPRETPARK

Je hebt samen met je man een tekenfilm gemaakt en momenteel ben je bezig met striptekenen. Dat zijn twee totaal verschillende gebieden. Waar ben je mee begonnen?
– Ai! Met tekenfilmen, reken maar. Dat is alles dat ik ooit gedaan heb vanaf het moment dat ik in 1936 bij Disney terecht ben gekomen. Ik begon daar als een inktster, werkte in het laboratorium waar alle tinten verf werden gemaakt, was er zelfs een tijdje hoofd van. Ik heb achter de camera gestaan en zelfs snij- en montagewerk gedaan. Ik ben in feite bij iedere fase van de zaak betrokken geweest. Ik heb alleen nooit een muziekinstrument bespeeld.

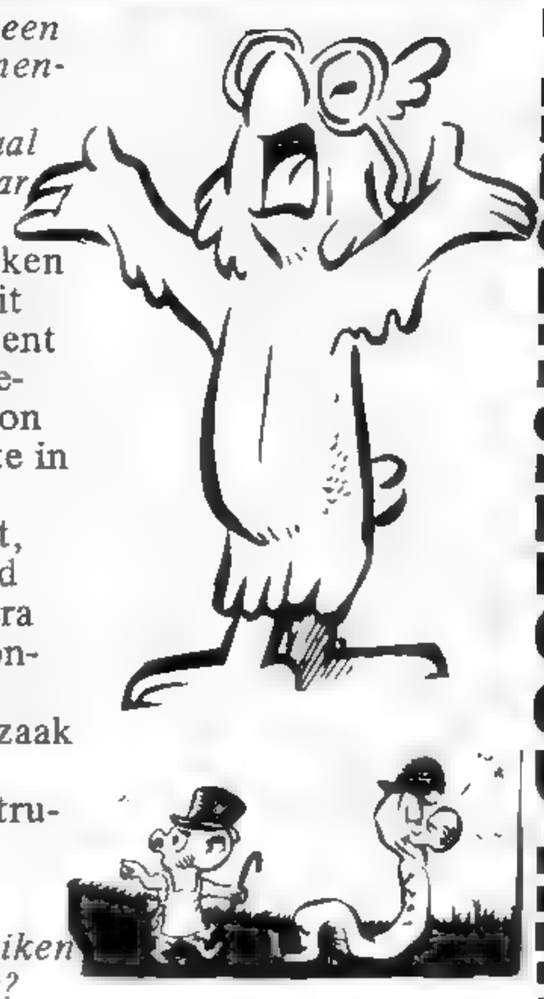

Vrouwen hadden vroeger weinig kans om iets te bereiken bij de tekenfilm, is het niet?
Ik zou zeggen van niet, nee! Vlak nadat ik van school gekomen was, las ik een advertentie in *Popular Science* waarin stond: 'Mannen we kunnen jullie gebruiken bij Disney als je kan tekenen! '
Het toeval wilde dat ik altijd alle kunst-wedstrijden op school leek te winnen. In feite mocht ik op een gegeven ogenblik niet meer mee doen omdat het verdacht leek. Ik schreef in ieder geval op de advertentie en nu komt zo'n typisch Dolle-Minaverhaal dat ik dikwijls vertel: Het meisje in

de studio lachtte me in mijn gezicht uit en zei tenslotte: 'Nou als je erop staat om te proberen hier een baan te krijgen, ga dan naar het gebouw aan de overkant van de straat - daar zitten de meisjes - dit is voor mannen.'
Ze keken daar zo langs hun neus weg eens naar me en vroegen: 'Heb je ooit iets commerciëels gedaan? We nemen niemand in dienst tenzij het een professionele artiest is. Omdat ik dacht dat ze het over werk voor tijdschriften hadden, zei ik nee. Maar mijn moeder die me van ons huis in Pasadena naar de studio's had gebracht, viel me ogenblikkelijk bij met: 'Je hebt een serie kinderboeken gemaakt en je hebt ontwerpen verkocht voor de Rose Parade. Nu was dat iets waar iedereen uit het schooldistrict van Pasadena bij betrokken was en vier jaar achter elkaar had ik de ontwerpwedstrijden gewonnen. Ik werd dus alsnog aangenomen bij Disney waar ik begon voor 10 dollar per week. Ik liet er wel een winkelbaantje voor in de steek waar ik 15 dollar mee verdiende.

Hoe kreeg je het uiteindelijk voor elkaar als vrouw verder te komen dan inktster?
Toen we in 1941 het werk stillegden, ontmoette ik een paar mensen in de studio en zij leerden me het *in-between-werk*[1] en lieten me assisteren. Toen ontstond er, tijdens de Tweede Wereldoorlog, natuurlijk een mannentekort en de studio's begonnen vrouwen aan te trekken als 'in-betweeners' en tenslotte lieten ze ons het werk van assistenten verrichten.
Na de oorlog kwamen de mannen terug en hoewel verscheidene van ons hun weg naar de tekenfilm gevonden hadden, duwden ze ons net zo hard weer terug naar het inkten.

KELLY

Is het niet zo dat Walt Kelly je voor het eerst zag in 1936, toen jullie beiden in de Disney Studio's werkten, maar dat jullie elkaar pas jaren later ontmoetten?
Inderdaad! Disney had een stelregel dat iedere vrouw die betrapt werd in het 'mannen' -gebouw onmiddellijk ontslagen werd - hij duldde op geen enkele manier verbroedering. Jaren later vertelde Kelly me dat hij altijd door het raam van het animatiegebouw naar me keek als ik van de parkeerplaats naar m'n werk liep. We kregen echter geen gelegenheid elkaar te ontmoeten. Hij had graag kennis met me willen maken, maar zijn collega's plaagden hem door te zeggen dat zij met mij gingen of dat er iemand anders was en zodoende kwam er in die tijd niets van.
Tenslotte ontmoetten we elkaar in 1968 toen hij naar Californië ging voor een TV-Pogo special in de MGM-studio's. Ze hadden mij ook gevraagd daar te komen werken en op een dag kwam Kelly de kamer in waar ik net wat werk bij een tekenaar kwam ophalen. Toen hij wegging, zei ik tegen die tekenaar: 'Benny, ik heb de heer Kelly nooit ontmoet'. Walt draaide zich om en Benny stelde me als Selby Daley voor. Kelly keek naar me en zei: 'Zo heette je niet'. Ik stond perplex over zijn geheugen. Ik vermoed dat enige uitleg hier wel op z'n plaats is. Ik heette Margaret Selby toen ik bij Disney begon, maar er waren zoveel meisjes die Margaret heetten dat ik besloot me Selby te laten noemen. 16 van de 18 meisjes die op het kleurenlab werkten heetten Margaret). Later trouwde ik met Roger Daley en ontdekte dat zijn vroegere vrouw ook Margaret heette. Toen besloot ik m'n naam officieel te veranderen in Selby Daley. Kelly herinnerde zich na 30 jaar niet alleen mijn echte naam maar ook dat ik de eerste keer dat hij me zag, rode schoenen droeg.

Kun je iets zeggen over de specifieke problemen die het schrijven en tekenen van de zondagafleveringen oplevert?
Bij het tekenwerk zijn de problemen aanzienlijk minder dan bij het maken van het verhaal. Ik zwem als het ware nog in Walt's originele tekeningen van Pogo. Als ik b.v. Pogo in een bepaalde houding moet tekenen, kom ik er in het complete oeuvre altijd wel een in een vergelijkbare positie tegen. In de zeldzame gevallen dat dat niet het geval is, zoek ik er twee of drie uit die er praktisch mee overeenkomen en ga daar mee aan het werk tot het resultaat naar mijn zin is. Het gaat me daarbij niet om overtrekken of precies natekenen, maar om een resultaat te bereiken dat zich met Walt's originele werk kan meten. Ik ben tenslotte zo in de loop der tijd - sinds ik Kelly in 1968 voor het eerst ontmoette en zijn assistente werd - zeer vertrouwd geraakt met de figuren uit de Pogo strip.

POGO
RELAX, ALBERT...
WHILE THEY IS ARGUIN' 'BOUT THE BALL I'LL GO GET THE OTHER EQUIPMENTS...
WHAT OTHER EQUIPMENTS IS USEFUL IF WE GOT NO BALL?
YOU USED SOME LEGERDEMAIN ON THAT BALL!
YOU'S THE ONE PULLIN' ABRACADABRA!
YOU IS A SORCERER! A SOOTHSAYER! A HOUDINI!
YOU IS A PRESTIDIGITATOR, A NECROMANCER, A VIRTUAL BLACKSTONE!
HERE'S THE OTHER EQUIPMENTS - COME AN GET IT!
HOT DOGS PEANUTS LEMONADE POP CORN GUM
Zondagaflevering van Selby Kelly

MODELSHEETS[2]

Mijn werk bestond uit het controleren van het tekenwerk van de mensen die aan de Pogo-TV-special werkten. Het kwam daarbij vooral aan op de gelijkheid der figuren omdat we niet met modelsheets werkten. Ik had wel wat modelsheets ontworpen, maar Kelly had er wat tegen, omdat hij vond dat de figuren soepel moesten blijven; hij had zijn figuren niet ontworpen om ze door een stel mensen exact te laten namaken.
Als je b.v. Churchy bekijkt, merk je dat zijn kop soms van achteren volmaakt rond is en in andere gevallen bijna vierkant, afhankelijk van stemming of aktie. Kelly wilde nu eenmaal zijn figuren niet vastleggen. Hij gaf mij alleen een samenvatting van hoe hij het wilde hebben en ik was dan verder de schakel tussen hem en zijn staf. Overigens toen die TV-special begin 1970 klaar was en we hem op tv zagen, was Kelly diep ontgoocheld. Stephanie (zijn tweede vrouw - Red.) lag in die tijd op sterven en daardoor kon hij niet *die* tijd aan de film besteden die hij wilde. Hij moest in New York bij haar zijn en verloor het toezicht op de produktie. Het werd uiteindelijk in zo weinig opzichten een echt Kelly-produkt, dat hij na de dood van zijn vrouw besloot met mij nog een *eigen* film te maken. Dat werd een 'full-animation'-film van 15 minuten, iets wat tot op dat moment nog niet eerder was vertoond. Kelly animeerde een groot aantal scenes opnieuw om tot het gewenste resultaat te komen, hij werkte enorm intensief en zó snel!

Jullie methode van animatie week nogal af van de toen gebruikelijke, he?
Ja, we werkten niet gewoon op de cells[3]. We hielden niet van die dikke kleurenverf die gebruikt werd bij het inkleuren van figuren die op cell gezet waren, waarbij bovendien nog de achtergronden etc. met kleurpotlood op papier werden gezet. Laten we als voorbeeld van onze werkwijze een vogel nemen die tegen een met potlood gekleurde achtergrond vliegt. Als Kelly de vogel in verschillende houdingen op papier had gezet,

inktte ik ze, kleurde ze in, sneed alles uit en plakte het daarna op het benodigde aantal cells. Als je zo werkt, vormt de handeling van de bewegende figuur een eenheid met de getekende achtergrond. Kelly deed zelf bijna het volledige tekenwerk van de film, ik deed wat minder belangrijke details, kleurde alles in, sneed alles uit en voerde de redaktie.

INVALIDE

Kelly heeft zonder twijfel zijn dood verhaast door de film af te maken in de tijd dat hij juist voor onderzoek en herstel naar een ziekenhuis had gemoeten. Hij had suikerziekte en moeilijkheden met zijn hart, maar terwijl beide verergerden, stond hij erop in Californië te blijven tot de film klaar was.
Tenslotte was hij zo ziek dat hij nog nauwelijks kon lopen. Hij werkte alleen in zijn kamer en kwam er amper uit. Daarna ging hij naar New York het ziekenhuis in. Van die tijd af - en voor de hem resterende twee jaar van zijn leven was hij invalide. Ondanks zijn lichamelijke problemen blaakte hij van werklust: hij kon in zijn eentje het werk van zes man aan. Uiteindelijk werd ook *hem* duidelijk dat hij niet veel meer waard was en trok hij Don Morgan als tekenaar aan. Kelly organiseerde het toen zo dat hij zelf de strip schreef, hij en ik samen de zondagafleveringen verzorgden (Walt de schetsen en ik het inktwerk) en dat Don de tekeningen voor de dagafleveringen maakte. Ook nu nog tekent Don Morgan de dagafleveringen al is dat nu dan op teksten van Kelly's zoon Stephen. Don werkt ook als animator voor Ralph Bakshi in Californië. Steve schrijft de dagafleveringen hier in New York en stuurt ze als ze geletterd zijn naar Californië.

HUWELIJK

Walt en jij zijn onder nogal uitzonderlijke omstandigheden getrouwd.
We hadden alles voor een huwelijk al voor elkaar: bloedproeven, aktes etc. maar in één van zijn benen kreeg Kelly na amputatie koudvuur. Omdat ik geen familie was mocht ik hem - toen hij er zo slecht bijlag - niet bezoeken. Een bevriende rechter Sam Silverman van het Hooggerechtshof kwam ons toen te hulp door de plechtigheid in New York te voltrekken. Na een tijdje knapte Walt weer wat op en kwam thuis.

In het begin van dit gesprek merkte je op dat je het tekenen van de zondagafleveringen makkelijker vindt dan het schrijven van het verhaal, kun je daar iets meer over vertellen?
Je denkt misschien dat je door het tot in den treure lezen en herlezen van Pogo-strips en het hier en daar overnemen van 'n clou, zelf ook wel kunt klaarspelen de strip te maken, maar het is onmogelijk.
Ik durf te beweren dat Kelly en ik eenzelfde gevoel voor humor hadden: zijn gevoel was natuurlijk wel beter en meer ontwikkeld, maar toch lachten we om dezelfde dingen. Als we ieder een situatie uitwerkten, kwamen me meestal op hetzelfde uit. We waren zozeer op elkaar afgestemd, dat ik tot op zekere hoogte kon voorspellen wat hij met een bepaald idee zou gaan doen. Als ik er nu in slaag een strip te maken die Kelly's werk evenaart ben ik daar erg gelukkig mee. Af en toe plaagde ik Walt ermee dat *ik* tenslotte een *werkelijke* figuur uit het moeras was. Ik groeide nl. op in de omgeving van Florida, waar we afgelegen temidden van moerassen woonden. Ik ging er vaak met mijn broer op uit om kleine alligators te vangen, terwijl Kelly n.b. pas toen hij al enkele jaren met Pogo bezig was, voor het eerst een moeras aanschouwde.
Ik kreeg van het syndicate *het verzoek* om bij de zondagafleveringen de politiek buiten beschouwing te laten, aangezien de zondagaflevering meer op kinderen gericht moest worden. Er moesten meer fantastische verhalen, sprookjes, stukjes over koetjes en kalfjes e.d. in de strips verwerkt worden. Dat probeer ik dan ook nu wel - een stukje opvoeding - maar dat is toch wel heel wat anders dan ik gewend was.
Soms als ik wat ideeën betreft aan het eind van mijn latijn dreig te raken, pak ik een stapel werk van Kelly en werk die door, om door het maken van notities de gebeurtenissen een andere wending te geven. Soms noteer ik ook wel volledige ideeën om er later een nieuwe aanhoud aan te geven.

NURKS

Kelly kwam op de buitenwereld vaak als een 'nurks' over, hoe was hij eigenlijk in werkelijkheid?
Een ruwe bolster met een pit van goud, maar hij kon inderdaad mensen door zijn optreden nogal angst aanjagen. Als we in de tijd dat we die animatiefilm van 15 minuten maakten in zijn kamer zaten te werken, haalde niemand het in zijn hoofd om binnen te komen. Walt had nl. de gewoonte om zich met een woest gezicht om te draaien als iemand stoorde, en dat op zo'n manier dat degene die het was, wel door de grond wilde zakken. Ik herinner me b.v. ook nog dat de man die de studio beheerde waar we werkten bang was om met Kelly te praten, en mij als kontaktpersoon gebruikte. Maar als er iemand geholpen

POGO CIRCA 1943

"THEN THROW PAPERS AND LITTER WHERE YOU WILL ...."

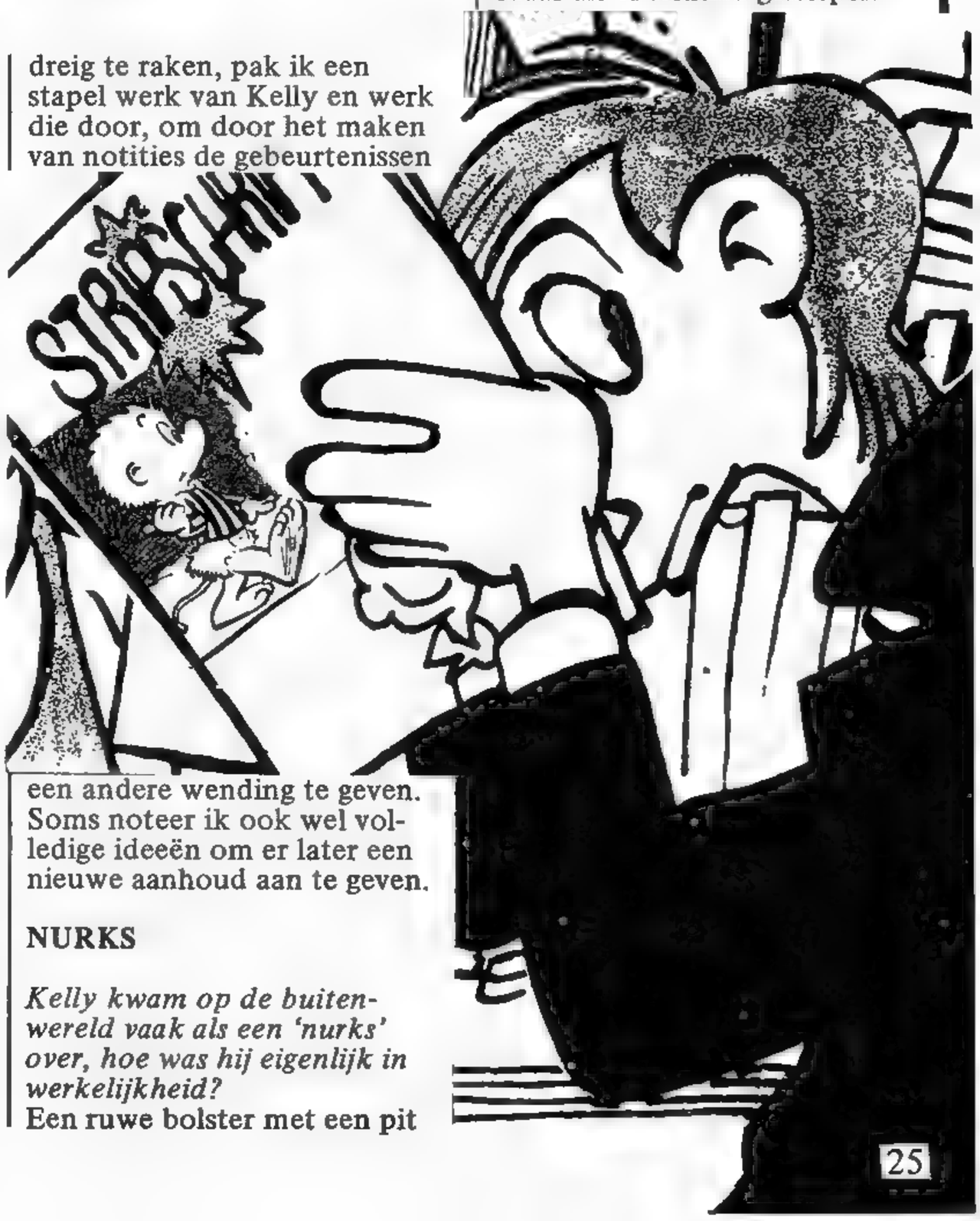

moest worden, stond Walt altijd als eerste klaar. Zo probeerde hij b.v. altijd iedereen aan een baantje te helpen. Hij stond iedereen bij met goede raad, maar hij hield niet van geleuter en had een bijzondere hekel aan vleiers. Als iemand op hem afstapte met de woorden: *Meneer Kelly, wat bent u toch geweldig!* , kromp hij ineen en trok zich ogenblikkelijk terug. Ja, tegen zulke mensen was hij nors, omdat ze hem in verlegenheid brachten en hij zich niet op zijn gemak voelde. Hij wilde dan alleen maar met rust gelaten worden. Zoals ik al zei, hij hield niet van kletsen, hij was meer een *spreker* dan een *prater*.

ZWIJGZAAM

Toen we pas met elkaar omgingen vroeg hij bijna altijd iemand mee uit, omdat hij het idee had dat ik om een praatje verlegen zat en hij daar niets voor voelde. Toen hij er achter kwam dat ook ik liever luisterde dan praatte en het ook niet erg vond als hij stil was gingen we verder met z'n tweeën uit. Mijn vrienden plaagden me met te zeggen: 'Als je vandaag een opmerking tegen Walt maakt, krijg je morgen antwoord'. Hij was bijzonder intelligent en wist ontzettend veel, omdat hij veel las en alles wat hij las in zich op kon nemen en onthouden. Hij kon je precies informeren over bijna alles wat je wilde weten. Soms kon hij zo rustig een tijdje zitten luisteren naar iemand die het over een of ander onderwerp had, tot het gebeuzel hem te veel werd, dan zei hij: 'Kijk, zo zit het werkelijk in elkaar'. Maar hij had echt niet de gewoonte iedereen af te katten.

POLITIEK

Politiek, geschiedenis en geologie waren zijn interesses. Hij was meerdere keren de hele wereld rondgereisd en wist precies wat zich op politiek gebied in ieder land afspeelde. Hij scheen te kunnen voorspellen wat er stond te gebeuren, ik denk dat hij 'n econoom van topniveau geweest zou kunnen zijn als hij geen tekenaar was geworden. Hij wilde niet dat men wist wie hij was, in een bar heette hij b.v. alleen Walt. Hij vond het vreselijk als de mensen zeiden: *'Dat is nou die Walt Kelly'*. Dan voelde hij zich opgelaten. Steve vertelde me dat hij met z'n vader eens in P.J. Moriarty's bar zat en iemand aan de overkant van de bar de barkeeper aanschoot met de woorden: 'Komt Walt Kelly hier niet regelmatig? ' Waarop de barkeeper antwoorde: *'Och, vroeger kwam hij wel maar tegenwoordig zie ik hem niet veel meer! '* Volgens Steve gaf Walt de barkeeper later $20 met de woorden: *'Pff, dat was op het nippertje af! '* We gingen dan ook meestal naar een gelegenheid waar men hem niet kende.

Je zoon werkt geloof ik nog aan Pogo?
Zeker, Scott Daley loopt momenteel college in Sante Barbara, is 28 jaar en werkt een groot deel van zijn vrije tijd en vakanties in de studio. Hij komponeerde de muziek voor de tekenfilm van Walt en mij en speelde alle stukken zelf op verschillende instrumenten.

Inleiding: Kees de Bree
Vertaling: Martin Wassington

NOTEN:
1. Een in-betweener is iemand die alle tekeningen maakt die tussen het begin en einde van een handeling nodig zijn.
2. Bladen met aanwijzingen voor de animator/tekenaar, hoe de figuren getekend dienen te worden.
3. Transparant waarop een beeldje van de film getekend wordt.

STRIP-POCKETS

Voor liefhebbers van amerikaanse strips een klein festijn. Bij Tempo Books waar al vele pockets met Eery-strips zijn verschenen, is een groot aantal andere strips in pocketvorm uitgebracht. De aantrekkelijksten van de nieuwkomers zijn 'Tank McNamara' door Jeff Millar en Bill Hinds, de avonturen van ongelukscowboy 'Rick O'Shary and Hipshot' door Stan Lynde en de Spirit in een geheel nieuwe rol als conferencier die de lezer in het boekje 'True Haunted Houses & Ghosts' als verteller en persoon terzijde, aan de hand meeneemt door een aantal ijzingwekkende griezelverhalen. Prijs per deel $ 1.25. Bij Real Free Press, Oude Nieuwstraat 10 te Amsterdam verkrijgbaar voor f 4,25.

BUHRMANN/TETTERODE
Bührmann/Tetterode heeft tegen een betaling in contacten 65 procent van de aandelen Standaard-Boekhandel in Antwerpen gekocht. Dit bedrijf houdt zich bezig met de uitgeverij, distributie en verkoop van boeken. De uitgeverij richt zich op het Nederlandse taalgebied en het Franstalige gebied van België en Luxemburg. Uitgebracht worden voornamelijk naslagwerken, waaronder de Standaard Encyclopedie, schoolboeken en bekende strips, onder andere Suske en Wiske. Ruim 30 boekwinkels worden geëxploiteerd, verspreid over geheel Nederland en België. Met circa 500 personeelsleden wordt een omzet behaald van circa f 500 miljoen. Met deze aankoop vergroot Bührmann/Tetterode haar belang in de uitgeverijwereld, waarin in 1973 een eerste stap werd gezet door een deelneming in de Uitgeversmaatschappij Succes.
(uit: Beleggers Belangen nov.'76)

ONDERWIJS CARTOONS
Cor den Dulk, die al eerder zijn onderwijs-cartoons publiceerde, heeft nu een tweede bundeltje samengesteld uit 138 tekeningen over lachwekkende scholen, bespottelijke leraren en spottende leerlingen.
Onderwijs in 138 cartoons is verschenen bij uitgeverij Callenbach. (f 8,90)(uit: Volkskrant okt. '76)

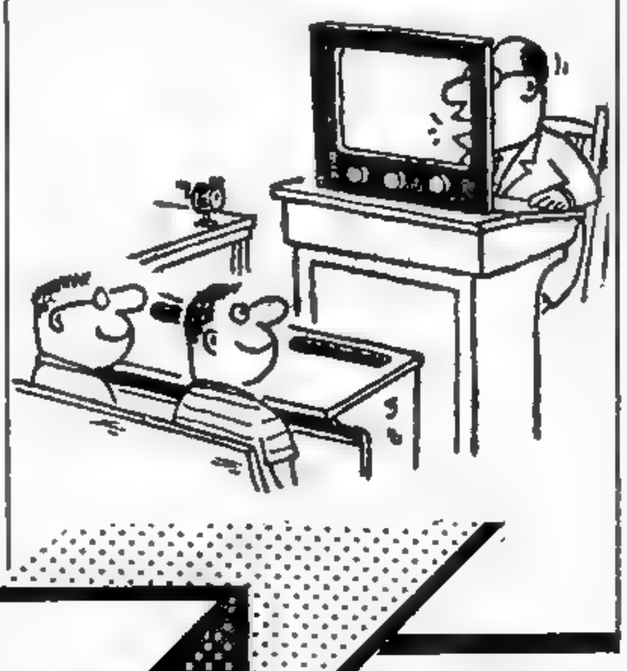

PIRANA

De vlaamse kartoenist Pirana (Leon van de Velde) publiceert in België o.m. in dagblad Het Volk, en de weekbladen Voorpost, Klein Brabant, Alternatief, Onze Vriend, Smart e.d. en is de vlaamse meester van de zwartgallige humor. Naast de prijzen die hij in het vlaamse voor zijn duivels lugubere werk kreeg is hij vooral bekend door stunts als het *wereldrecord kartoentekenen*, dat hij op 13 juli 1975 vestigde. Daarbij presteerde hij het om een makaber monster geval met de afmetingen 40 meter bij 90 centimeter in 108 minuten vol te tekenen. Onderwerp was *De Folterkamer*.

Voor de liefhebbers van sickjokes is er nu een bundeling kartoens verschenen onder de titel *De Folterkamer*, te bestellen door storting van f 10,– (incl. verzendkosten) op rek. 293.019.384.24 van de Generale Banken te Zele onder vermelding Pirana.

STRIPSPECIAALZAAK

In Delft is in de Breestraat 22 *Bul Super* geopend, een nieuwe stripspeciaalzaak. Eigenaar Peter Ottens zal u vanachter zijn honderd jaar oude toonbank gaarne ontvangen. Openingstijden woensdag t/m vrijdag 14.00-18.00 uur (vrijdagavond tot 21.00 uur) en zaterdags van 11.00-18.00 uur.

DE RAAF

Alweer is er een nieuw stripblad verschenen, ditmaal echter op geheel ideeële basis en gaf deze toevoeging in het nabije verleden nog wel eens te denken, nu staan de namen van de makers garant voor een nietcommerciële opzet. De gebundelde krachten achter dit blad worden immers gevormd door Herman ten Kate, Albert Tol en Gerard Knispel - Stripschapleden en verzamelaars sinds mensenheugenis.
He blad dat ze ons aanbieden is een kontaktblad voor verzamelaars, want er zijn nu wel Stripspeciaalzaken en striptijdschriften en -blaadjes te over maar de verzamelaar komt in Nederland nauwelijks aan bod.
Ruilbeurzen blijken voor tal van verzamelaars nauwelijks voldoende om hun (strip)-honger te stillen, en ook de periodieken over strips verschijnen te onregelmatig om het kontakt tussen verzamelaars goed te onderhouden.
Opzet is viermaal per jaar een aflevering uit te brengen met ruiladvertenties en eventueel specifieke lijstjes van in weekbladen en dergelijke verschenen strips. Ook de redaktie (door ervaring wijs geworden) ziet wel het gevaar in van het ruilen per post, maar gelooft nog in de goedheid van de mens. Wellicht een wat infantiele opvatting in ons steeds maffer wordende stripwereldje, waarbinnen mij inmiddels wel de verhouding tussen goedheid (lees: eerlijkheid) en hebzucht van veel verzamelaars is duidelijk geworden! Niettemin verdienen de redaktieleden de steun en medewerking van alle bonafide stripverzamelaars, want de heren kennende zal bij misbruik van de kontaktmogelijkheden het blad voortijdig het einde vinden. Mensen die dit initiatief willen steunen, kunnen òf een volledige A4 pagina ruiladvertentie plaatsen voor f 5,– òf een abonnement à f 6,– nemen op de periodiek die ieder jaargetijde zal verschijnen. Opgave door overmaking van het betreffende bedrag op rek. K. 25748 bij de

gemeente giro van Amsterdam, tnv G.Knispel.

KUIFJE

In het populair-wetenschappelijk maandblad *KIJK* van november '76 staat op blz. 14-17 onder de titel 'Mantsjoerije 1931. Het verhaal dat Kuifje liet glippen' een artikel over het Moekden Incident waarvan Hergé in *De Blauwe Lotus* (blz. 21-22) Kuifje getuige laat zijn. Deze geënsceneerde aanslag vormde de aanleiding tot een aanval van Japan op China en zo blijkt maar weer eens hoe gedokumenteerd Hergé toen al te werk ging. Iets nieuws valt er uit dit artikel overigens niet te halen; nota bene Hergé zélf wijst in *Tintin et moi*, pg.101 al op deze parallel. Het is duidelijk dat Kuifje hier dient als blikvanger om gratis sluikreklame te maken voor *KIJK*.
Veel interessanter daarom is nr. 4 van het tweemaandelijkse tijdschrift voor wetenschappelijk amusement *Utopia*. In de bijdrage 'Uit de archieven van Hergé en Speer' wijst daarin Tjerk Ruimschotel op de inspiratiebron van Zonnebloems uitvinding van een massaal vernietigingswapen dat door middel van geluidsgolven hele wolkenkrabbers in elkaar kan laten storten. Deze uitvinding, waarom het album *De Zaak Zonnebloem* draait, blijkt in de Tweede Wereldoorlog in Duitsland ontwikkeld te zijn en Hergé moet rechtstreeks van deze gegevens voor zijn tekeningen gebruik gemaakt hebben. Speurwerk in optima forma dus (f 3,50 op giro 3481174 tnv H.Kamphuis. Delft).
Begin 1977 verschijnt verder als 3e deel van de reeks *Achtergronden van het beeldverhaal* van Wim Noordhoek 'Er is geen eind aan Kuifje' een reprise van zijn bijna legendarische artikelenreeks uit *De Nieuwe Linie* van 1968. Na 'Sir Basil Zaharoff' (nr.1) en 'Is Syldavisch Slavisch? ' (nr.2) kan slechts gekonkludeerd worden dat er voor Nederlandse Kuifjeliefhebbers weinig reden tot klagen bestaat.

LA FRANCE oh la la

FUME C'EST DU.....

Het is een bekend verschijnsel tegenwoordig, dat tekenaars eindelijk weer eens vrij willen tekenen, zonder zich bijvoorbeeld te moeten storen aan censuur van een uitgever. Een loffelijk streven. In Frankrijk leidde dit tot bladen als L'Echo des Savannes en Metal Hurlant. Nu is er in Frankrijk een serie albums gestart, die heet: 'Fume c'est du. . .' en dan volgt er de naam van een tekenaar. Er zijn inmiddels drie van deze boekjes uit, één van Caza, één van Volny en één van Macedo. Het is jammer, maar sommige tekenaars hebben weinig te vertellen als ze zich niet aan scenario (van een ander) of aan de restricties van een blad hebben te houden.
Caza bijvoorbeeld. Voor Pilote tekende hij onregelmatig, mooie verhalen in kleur, maar in zijn eigen boekje vervalt hij tot een warrig geheel. Een aantal Franse tekenaars blijken zoveel te moeten meedelen, dat ze het niet afkunnen met strips, maar hele pagina's geschreven tekst nodig hebben, die ze dan spaarzaam verluchtigen met slordig getekende plaatjes. Zo ook Caza.
Voor Volny geldt eigenlijk hetzelfde, hoewel in iets mindere mate. Er staan ook nog wat strips tussen de pagina's tekst.
Het boekje van Macedo is tot nu toe nog het meest geslaagd. Het bevat verhalen met dezelfde science fiction-achtige motorgangs als we al kennen uit Circus en Metal Hurlant. Macedo hanteert een stijl, die aan Corben doet denken. (hij maakt ook gebruik van de retoucheerspuit) hij werkt echter wat gladder.
Tóch een goed idee, deze serie. Met wat betere tekenaars, die in de roes van hun vrijheid niet alleen maar grote pikken willen tekenen, zal het nog wel wat worden.

LA NUIT

Toen ik voor het eerst tekeningen van Philippe Druillet onder ogen kreeg, was ik zeer onder de indruk. Hij schotelde ons imposante platen van geheimzinnige science-fiction werelden voor. Naarmate ik meer werk van hem te zien kreeg nam mijn enthousiasme af. Op 'Delirius' na (hiervan was het scenario van Lob) was er van de verhalen niet zo veel te volgen en na vier albums begonnen de tekeningen allemaal wel erg op elkaar te lijken. Hoewel zijn stijl ietsje veranderde, het werd wat slordiger, krasserig zelfs, bleef de indruk dat het steeds hetzelfde was.
De eerste gedachte, die bij me opkwam bij het zien van *'La Nuit'* was dan ook: daar heb je de rode oogjes van Druillet weer. Ondanks al mijn bezwaren tegen Druillet blijkt dit boek me wel te hebben aangesproken. Dit ligt niet aan het verhaal of de tekeningen (deze zijn slordiger en drukker dan ooit), nee het ligt aan de inleiding van het boek en het effect, dat deze op het lezen van het boek heeft.
Uit de inleiding blijkt dat in de loop van het vorige jaar de vrouw van Druillet aan kanker is overleden. Het verhaal 'La nuit' heeft hij tijdens haar ziekte getekend. Het boek krijgt door deze inleiding een extra dimensie erbij. Het is een zeer agressief verhaal geworden vol vechten, bloed, vol met afstotelijke mensachtigen op weg naar het geheimzinnige 'depot bleu', op weg naar de dood. Het geeft een indruk van het gevoel van agressie en onmacht over een onontkoombare dood. Af en toe gaf het boek me het gevoel in iets te lezen, wat helemaal niet voor mij bestemd was.
Is het nu wél een goed boek geworden? Eigenlijk niet, het heeft alle bezwaren die ik tegen Druillet heb in zich, maar het is wél een fascinerend boek geworden.

RUMEURS SUR LE ROUERGUE

Samen met scenarist Pierre Christin (bekend van de scenario's van Ravian) maakt Jacques Tardi in 1971 voor het blad Pilote *Rumeurs sur le Rouergue*.
Het is het verhaal over een mijn en de strijd die het 'kleine volkje' (le petit peuple) en de mensen uit de streek voeren tegen de opening van deze mijn. We volgen de nieuwe direkteur van de mijn, die het allemaal wel eens even zal gaan regelen, nadat zijn voorganger op geheimzinnige wijze is verdwenen. Er wordt wat met het gezag gespot. Het kleine volkje blijkt over magische krachten te beschikken, een kamerlid wordt tijdelijk in een pad omgetoverd en een heel politie-bataljon raakt volkomen van de wijs. Het verhaal is een modern sprookje.
Tardi en Christin schrijven in hun inleiding, dat ze lang geaarzeld hebben om dit verhaal

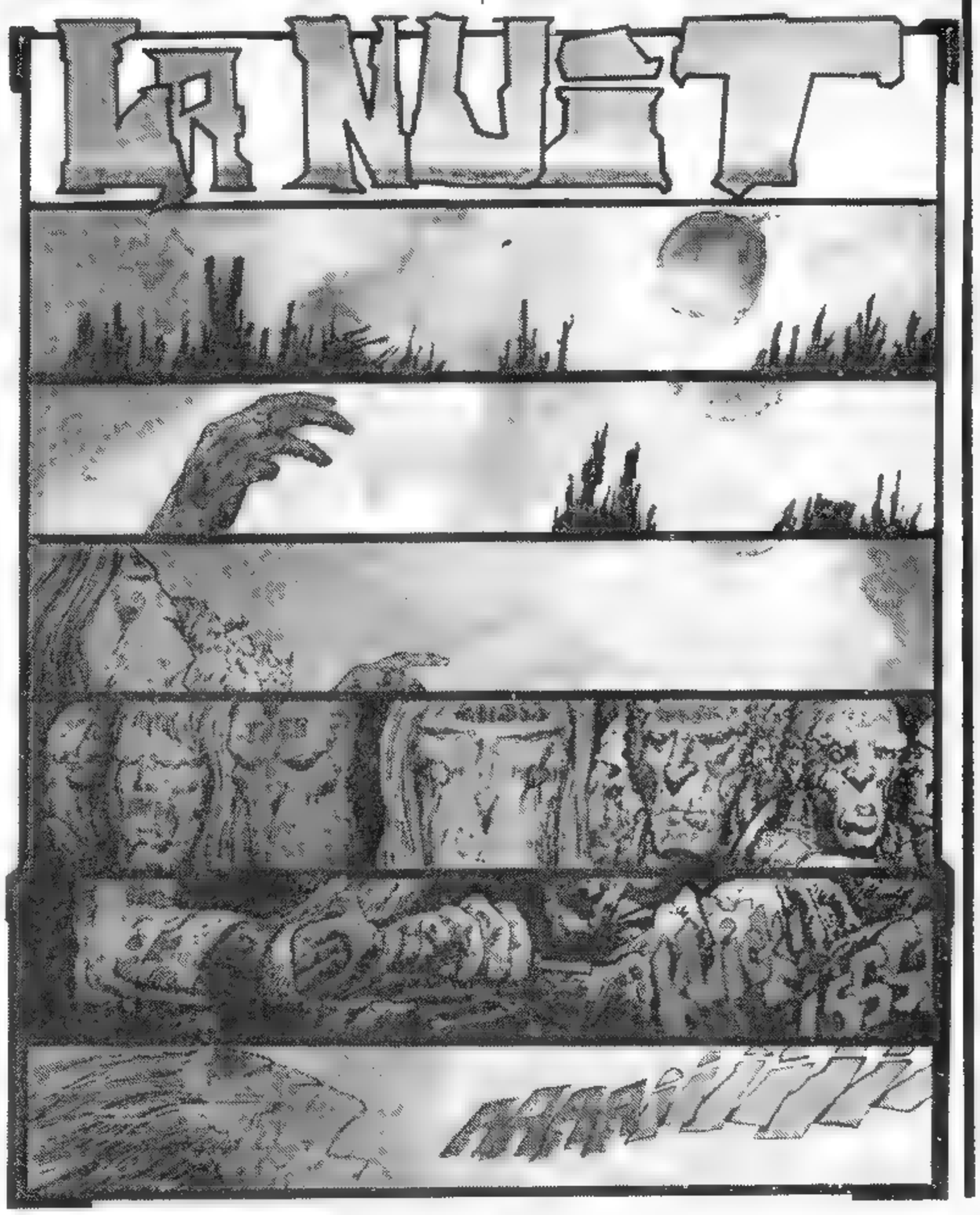

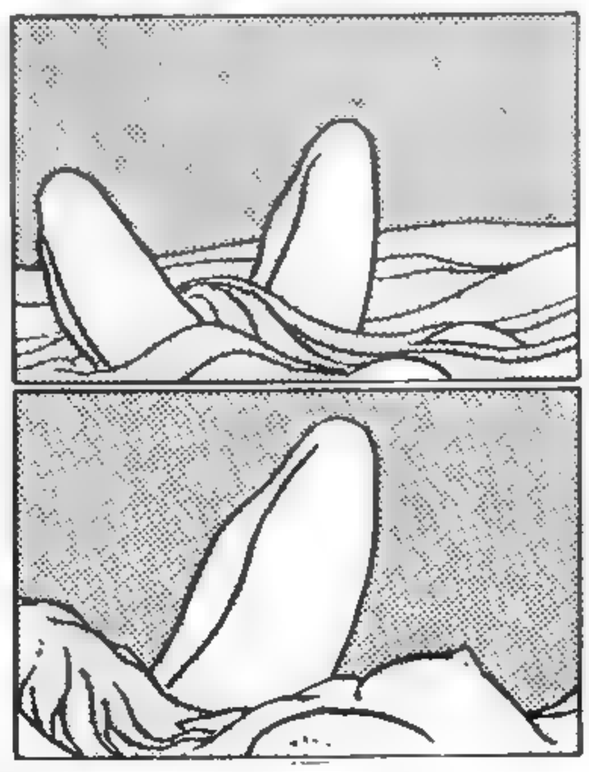

LEGENDE ET REALITE DE CASQUE D'OR

opnieuw uit te brengen. Door de vele verzoeken en omdat ze het toch ook eigenlijk wel aardig vinden, hebben ze toegestemd. Hierdoor kunnen we oud werk van Tardi zien en hoewel het nog niet zo mooi is als zijn huidige werk, is het zeer de moeite waard.

MOUSTACHE ET TROTTINETTE

Dat Calvo niet alleen 'Het beest is dood' en 'La vie de Rosalie' heeft gemaakt, zal niemand verbazen. Hij heeft van 1938 tot aan 1958 getekend. Uitgeverij Futuropolis had begin dit jaar al een vroeg verhaal van Calvo aan de verzamelwerken ontrukt: *Le chevalier X* (uit 1940) en nu komen ze met de heruitgaven van *Moustache et Trottinette*.

Moustache et Trottinette was de langst lopende serie van Calvo en liep van 1957 tot 1960 in het blad Femmes d'aujourd'hui. (hoe 1960 te rijmen valt met de sterfdatum - 1958 - van Calvo weet ik niet. Misschien had hij door zijn enorme werklust al twee jaar vooruit gewerkt? 1960 is het jaar, dat Futuropolis vermeldt in de inleiding)

Futuropolis gaat alle 588 verschenen pagina's in albumvorm uitgeven. In deel 1 van de heruitgaven, in feite deel 6 van de vroegere volgorde, raken de hoofdhelden verzeild op een geheimzinnig eiland, waar ze het aan de stok krijgen met kannibalen en een schurk. Calvo blijkt een zwart-wit werker bij uitstek te zijn. Je kan goed zien waarom Disney hem [illegible] Calvo bij hem [illegible]. Calvo's beesten zijn zeer plastisch, tekenfilm-achtig neergezet en deze manier van werken zal Disney zeker hebben aangesproken. Het verhaal is niet de sterkste zijde van dit album, maar het fraaie tekenwerk maakt het zeer de moeite waard.

CINEMAS DE BARBE

Barbe tekent al geruime tijd voor bladen als Hara-kiri, Charlie en L'Echo des Savannes. Voor Playboy en L'Echo tekende hij z'n cinéma's. Het woord cinémas geeft al aan in welke richting we zijn werk moeten zoeken, hij heeft een zeer filmische manier van tekenen. Eigenlijk maakt hij tekenfilmpjes, waaruit hij om de zoveel seconden een plaatje haalt. Deze plaatjes hij dan onder elkaar en zo krijg je dan een tenenkrom filmisch geheel, waarin veelvuldig wordt in- en uitgezoomd. Deze cinémas zijn nu gebundeld in een zeer verzorgde, maar ook dure uitgave, waarin een duidelijke ontwikkeling kan [illegible] in het tekenwerk van Barbe. Vooral de laatste cinémas zijn schitterend.

METAL HURLANT 11 / METAL HURLANT 12

Drie uitschieters in nummer 11. Nicole Claveloux was in nummer 9 al heel opvallend bezig, hier heeft ze weer een verhaal in kleur: 'L'herbe noire'. Het verhaal gaat verder waar 'La main verte' in 9 ophield.

Dat Moebius bijna altijd goed is voor een prima verhaal, is bekend en 'L'Univers est bien petit' is ook geen teleurstelling. Het verhaal is een variatie op het thema 'Wat is de wereld toch klein'. Tardi eindigt in dit nummer het verhaal *Polonius*. Het thema van dit verhaal is bijna klassiek te noemen: de jonge Polonius uit de stad, die de verdorven stad Rue tracht te redden van de ondergang en de dekadentie, maar die slechts zichzelf kan handhaven door mee te doen met alles, wat de stad in zijn ogen verdorven maakt. In het laatste [illegible] wordt ons nog een [illegible] voorgeschoteld, een populair cinéma vanmiddag de dag. Nummer 12 een [illegible] nummer, valt een beetje tegen. Behalve een leuk, maar kort verhaal van Petillon, valt er niet veel te genieten in dit extra dikke nummer.

CASQUE D'OR

De meeste mensen, die het boek 'Casque d'or' onder ogen krijgen roepen meteen, dat het wel erg op Tardi lijkt. Als ze de moeite zouden doen om het wat nader te bekijken, zouden ze zien dat het helemaal niet zo Tardi-achtig is. Het verhaal speelt alleen, net als Isabelle Avondrood, in het begin van deze eeuw.

ANNIE GOETZINGER

Het is het verhaal over de mooie Amélie Hélie, bijgenaamd 'de koningin van het trottoir' en haar twee mannen. Met die twee mannen loopt het nog akelig af, en met haar zal het niet veel beter.

Annie Goetzinger heeft een romantische stijl van tekenen. Vooral als ze bij de flashbacks, die ze gebruikt, de kaders van de plaatjes van ronde lijnen voorziet. We zouden haar stijl vrouwelijk kunnen noemen.

Het verhaal is oorspronkelijk in zwart-wit in het blad Circus verschenen. Toen vond ik het niet zo opvallend, maar nu in albumvorm, mooi uitgegeven, valt het me niet tegen. Het verhaal wint aanzienlijk aan kracht door de inkleuring.

L'ECHO DES SAVANES 25

In nummer vijfentwintig van l'Echo zet de stijgende lijn van de laatste paar nummers zich voort. Het bevat onder andere een prima verhaal van Pétillon (waarover hopelijk binnenkort meer), het vervolg van Wallaca Wood's persiflage op 'Alice in Wonderland', een prima cinéma van Barbe en vertaald Amerikaans werk van Paul Kirchner.

RICHARD CORBEN (Sally Forth, Razar le Lache, Le petit Sammy Eternue)

In Frankrijk wordt op het ogenblik erg veel vertaalde amerikaanse strips uitgegeven. Uit deze uitgaven blijkt wederom hoe smaakvol de Fransen kunnen uitgeven. De Franse uitgave van Sally Forth is bijvoorbeeld completer dan de amerikaanse. Het boek van Corben bevat zwart-wit verhalen uit een aantal amerikaanse comics. Voor elk verhaal staat een inleiding of tekening van een Franse tekenaar. Het boek is op prima papier gedrukt, veel beter dan de amerikaanse comics.

'Le petit Sammy eternue' is een geval apart. Dit album bevat 28 afleveringen in full-color van Winsor McCay's 'Little Sammy Sneeze'. MacCay maakte deze strip vóór 'Little Nemo'.

Het boek is keurig uitgegeven en zorgvuldig gedrukt. Toch had het voor *deze* prijs minstens gebonden kunnen zijn.

Fume c'est du Caza, uitgave Kesslering, f 8,–
Fume c'est du Volny, uitgave Kesslering, f 8,–
Fume c'est du Macedo, uitgave Kesselring, f 8,–
Nuit, uitgave Les Humanoides, associes, f 22,50
Rumeurs sur le Rouergue, Futuropolis, f 9,60
Moustache et Trottinette, Futuropolis, f 9,60
Cinémas de Barbe, faiseur d'images, f 36,–
Metal Hurlant 11, f 6,95
Metal Hurlant 12, f 7,95
Casque d'or, Jacques Glenat f 19,80
L'Echo des Savanes 25, f 5,60
Sally Forth, les editions du fromage, f 19,20
Richard Rorben, Universal Press, f 28,–
Le petit Sammy eternue, editions Serg, f 56,–

F.Hansen

MOUSTACHE ET TROTTINETTE

...Ecoute...
...Ecoute...
Ils n'en croient pas leurs oreilles, aussi restent-ils un long moment silencieux, dans l'espoir d'une seconde diffusion

C'est pourtant vrai, ça, que ça fait de partout !
-CALVO-
Bref ils réparent les dégâts tant bien que mal vissent un boulon par ci bouchent un trou par-là !...

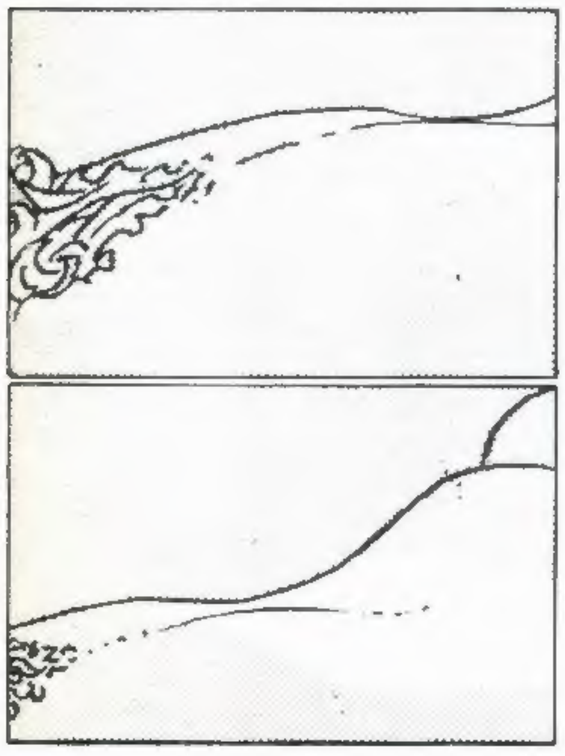

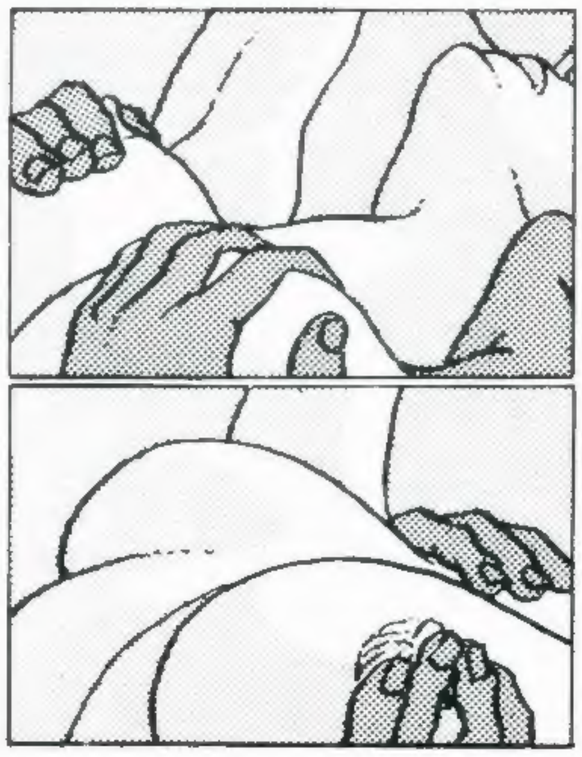

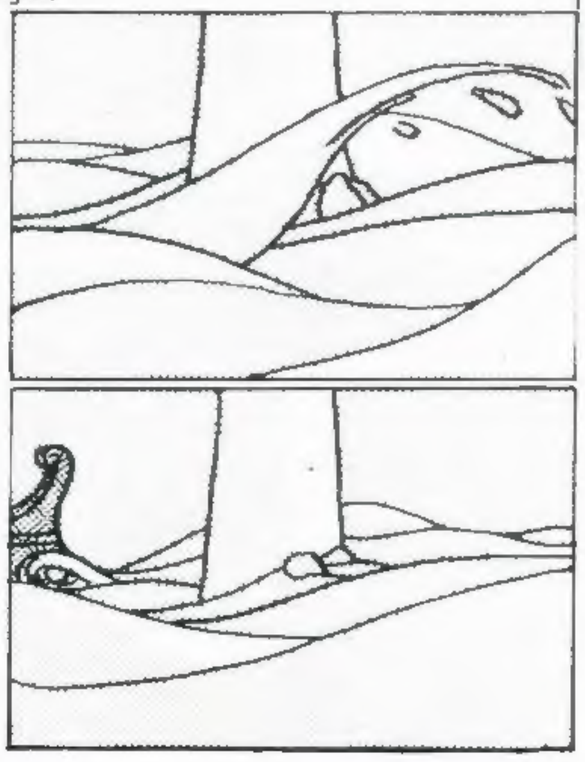

UNDERGROUND

door Kees de Bree

Het is lange tijd betrekkelijk stil geweest rond Hugo van Baren, de man achter Paranoia, importeur van amerikaanse undergroundstrips èn het betere franse werk. Recentelijk heeft hij echter een enorme hoeveelheid nieuwe undergroundcomics naar Nederland gehaald die kwalitatief gezien op een hoger peil staan dan wat er het vorig jaar is aangeboden. Wat prijs betreft kan je de strips onderverdelen in de comics van $0.75 (f 3,50) en $1.00 (f 4,–). In de prijsklasse van f 3,50 zijn verschenen: 'Flamed Out Funnies' van Will Murphy die zijn één pagina gagstrips voornamelijk onveilig laat maken door de in alle milieus verkerende Arnold Peck the Human Wreck. Ook op de komische toer zijn de korte verhalen rond de bizarre stripfiguur Dr.Atomic. Deze alternatieve geleerde van Larry S.Todd (de man die ook waanzinnig knap realistisch kan tekenen) is te zien in 'Dr Atomic nr.3' waarin vliegende schotels en het monster van Lochness met de geleerde in aanraking komen. In 'Cocaine Comic nr. 1' een satirische blik op Hollywood geheel in de ondoorzichtige tekenstijl van de vroegere Fred Julsing getekend door Rich Chidwaw naar een verhaal van George di Caprio. Het mooiste van dit boekje is de korte strip van gasttekenaar Brent Boates in een fotografisch realistisch getekende strip 'Drawing from Life'. Dezelfde kunstenaars uit deze comic zijn op een veel lager niveau bezig in het boekje 'Forbidden Knowledge nr.1' waarin de sfeer van Rome, Athene en het Engeland van 1775 overgoten wordt met een sado-masochistisch sausje. Helaas is het alleen het sausje dat het geheel pittig moet maken want de verhalen zijn banaal en onbenullig. Naar aanleiding van de viering van 200 jaar Amerika waar ieder zichzelf respecterend tijdschrift een coverstory aan heeft gewijd, laten Gilbert Shelton en Ted Richards, bijgestaan door Gary Hallgren en Will Murphy de keerzijde van de medaille zien. In 'Give me Liberty! A revised history of the American Revolution' een humoristisch kijkje op alles wat de geschiedschrijvers hebben vergeten te vermelden. De grote uitschieter van de nieuwe comics is zonder meer 'Bicentenniak Gross-Outs nr.1', een 'Yentzer and Gonif' productie zoals het aan de binnenkant van de voorflap genoemd wordt. Hierin onder meer de 2 hoofdmoten 'Realityland' en 'Sexual Fantasyland'. Werkelijk een perfecte parodie op de suikerzoete Disneywereld en de buitennissige wereld die Wallace Wood heeft getekend met zijn kleine blonde feevrouwtje. In Witzend verschenen onder de naam Pipperoens Epos. De Wallace Wood en Disneyfiguren zijn zo kunstig getekend dat je sterk het vermoeden krijgt dat Wood de verhalen zelf heeft getekend. Alle bekende figuren zoals Goofy, Peter Pan, Mickey Mouse, Tarzan, de elfjes uit Fantasia, Little Fanny Annie, Sneeuwwitje Archie Bunker, Crumbs dikke negerinnen in een waanzinnige orgie van kermispret, sex en geweld. Een knap staaltje parodiërend tekenwerk (zie illustratie). Van de vrouwelijke undergroundtekenaars verschenen 'Wet Satin 1' met de erotische dromen van vrouwen, onder wie de bekendste Trina Robbins, en de meer begaafde Cathy Millet.

Trina heeft uit een soort onkunde om haar figuren goed op papier te zetten een heel eigen handschrift ontwikkeld maar ik blijf het niet mooi vinden. Een kwestie van smaak. In 'Wimmen's Comix nr. 6' mager tekenwerk van Michelle Brand, Barb Brown, Dorothy Bucher en vriendinnen. Ook de verhalen over Victoriaanse vrouwen, de zusters van Salem en het primitieve leven van indianen zijn pover. Een heel andere kijk op de vrouw wordt gegeven in 'White Whore Funnies nr. 1' van Wiley Spade waarin losstaande moppen afgewisseld worden door korte verhalen. Overal staat de liefde van de neger voor het blanke vrouwenvlees centraal. Vrouwenvlees dat iedere vrouw in deze strips in meer dan overvloedige mate bezit, ten toon spreidt en gebruikt. Er wordt geneukt dat de stukken er afvliegen en dat verdringt vaak de enigszins moraliserende ondertoon van rassendiscriminatie. In de duurdere reeks undergroundcomics van f 4,– zijn verschenen: 'The first Kingdom 4' van Jack Katz. Een epos dat meer dan 20 delen zal gaan vullen en dat ik eerlijk gezegd in het begin behoorlijk ondergewaardeerd heb. Nu er 4 delen verschenen zijn en de hoofdpersonen allemaal geïntroduceerd zijn en wat gestalte gekregen hebben blijkt Jack Katz bezig een uitermate boeiend verhaal neer te zetten in een tekenstijl die wat gedetailleerdheid nauwelijks onderdoet voor Druillet. Als je eenmaal in deze wonderlijke heroïsche wereld duikt waarin halfnaakte helden en heldinnen, draken, goden, de toorn van de natuur en mensenmassa's moeten weerstaan en helpen vrijheid te brengen bij onderdrukten raak je vanzelf in de ban van deze moderne kruising tussen Flash Gordon en Prins Valiant om een paar dwarsstraten te noemen. (zie illustratie) Met terugwerkende kracht zou ik de 4 boekjes die er momenteel van The First Kingdom zijn verschenen aan willen raden. Verder verschenen: 'Pudge 2' door Lee Marrs. Flauwe verhaaltjes rond een lelijk dik meisje à la Crumb. 'Tits and

Uit: Gross-Outs (Sneeuwwitje)

uit: 'White Whore'

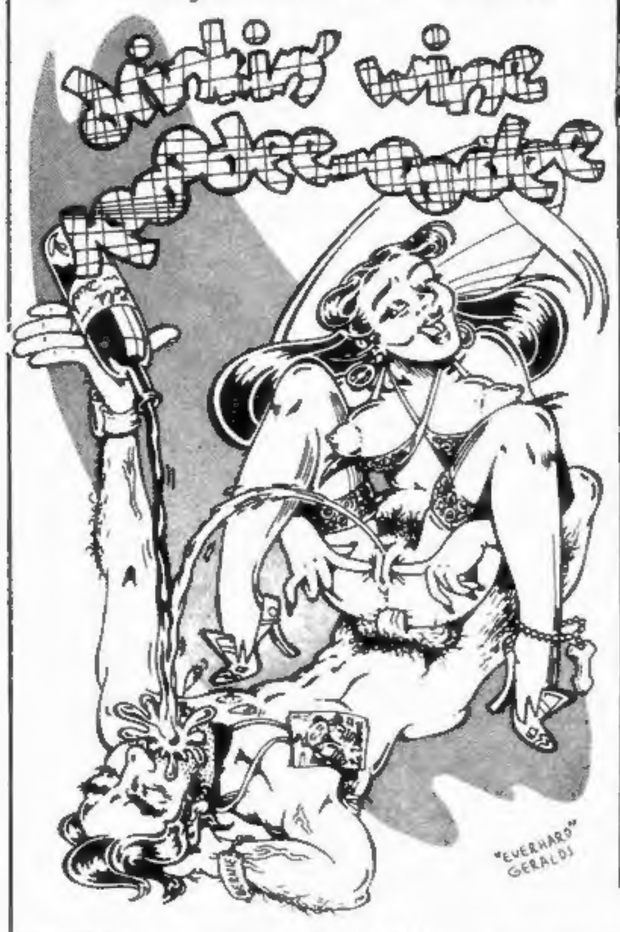

uit: The first Kingdom

BUT DARKENMOOR WAS NOT TO ESCAPE THE REALITY OF THE TRAGEDY HE HAD FLED FROM IN TERROR -- IT WAS BROUGHT TO HIS VERY THRONEROOM BY GANMOOR NOLCOR.
Darkenmoor, my daughter...Varly... Why?...Who would have?...My pain is so grievous...is this why I came to attend the festivals at Moorengan? ...Gods of Helleas Voran, why?

Clits 2' door Joyce Farmer en Chin Lyvely waarvan ik alleen de omslag wel aardig vind. In 'Felch Cumks nr.1', een comic op klein formaat, behalve werk van S.Clay Wilson, Crumb, Osborne, Spain, Stout, Schenkman en Jay Lynch ook een tekening van Evert Geradts. (zie illustratie) De namen spreken voor zich. In 'California Comics nr.2' twee aardige Love Tree verhalen van Ed Watson, een donkere, barokke en zwartgallige versie van het bekende verhaal 'De tovenaarsleerling' dat door Disney werd gebruikt in de tekenfilm Fantasia en achterin een 'Comixography' ofwel een comix index. Alfabetisch worden de bekendste comics op een rijtje gezet, adressen vermeld en welke tekenaars werk hebben geleverd voor die comics. Verre van volledig maar alle beetjes helpen om de onoverzichtelijke brei te ordenen. Als laatste de comic zonder titel maar met het cijfer '22', volgetekend door S.Clay Wilson en wat dat betekent is duidelijk: Piraten, Hell's Angels, bloedige knokpartijen waarin de kogels lichamen uiteenscheuren, afgehakte penissen, vrouwen in rijglaarzen, in kettingen geklonken terwijl er meer met hun vagina gebeurt dan wij tijdens een nachtmerrie kunnen bedenken. Een geweldadig zwarte wereld van één van de mannen van het eerste uur die meer dan wie ook de aanzet heeft gegeven om alle bestaande taboes over boord te gooien. De comics kunnen besteld worden door het bedrag plus f 1,25 porto per bestelling over te maken op postgiro 2069168 tnv Paranoia, Laren (NH). Degenen die oude undergroundcomics willen bestellen en niet weten welke er nog uit voorraad leverbaar zijn kunnen schrijven voor een catalogus aan Paranoia, Postbus 78, Laren. Wel porto voor antwoord bijsluiten.

nieuws.....

KATALOGUS LEEUWARDER TENTOONSTELLING

Op de striptentoonstelling in Leeuwarden is een katalogus verkrijgbaar, samengesteld door Nico Noordermeer, welke eigenlijk beter een bloemlezing kan worden genoemd. Bij een totale omvang van 90 pagina's bevat de katalogus 31 pagina's strips van onder andere Piet Wijn (Don Dixon), The Tjong Khing (het vuil van een kunstbroeder en een prima werfstrip voor De Vrije Balloen), Rik Ringers (Het geheim van de gestolen Kuifje), en een 30 pagina-strip in het Fries van Rotman 'Kening Bûkeman en syn jonkje Pipernût'. Prijs f 6,75. Iets bijzonders voor Friezen en andere Nederlanders, deze bloemlezing.

KUIFJE TENTOONSTELLING

Zoals reeds in Stripschrift 96 aangegeven, wordt in het Lijnbaancentrum, Lijnbaan 165 in Rotterdam, een Kuifje tentoonstelling georganiseerd. De organisatoren, de Rotterdamse Kunststichting, hebben zich van de deskundige medewerking verzekerd van Joost Swarte, Har Brok en Ernst Pommerel. De tentoonstelling is van 6 februari t/m 13 maart, toegang gratis en dagelijks van 11.00 tot 17.00 uur (vrijdags tot 21.00 uur) en zondags van 12.00 tot 17.00 uur.
Naast een dia-serie, wordt een video programma met een interview met Hergé gedraaid. Ook is waarschijnlijk de nieuwe film *Ik, Kuifje* te zien. Op de tentoonstelling zijn tegen een geringe prijs 4 boekjes met achtergrondinformatie verkrijgbaar. De voorlopige titels van de boekjes zijn: *Kuifje, zijn vrienden, zijn vijanden; De klare lijn; Kuifje en de werkelijkheid; Andere Hergé strips.*

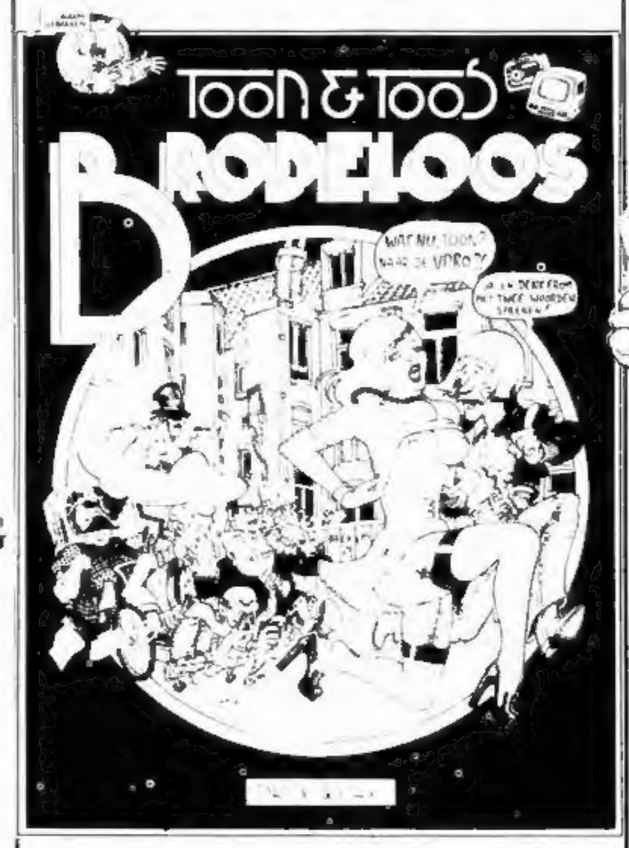

TOON EN TOOS BRODELOOS

van Joop Landré tot André Kloos. Een fraaie nieuwe uitgave van uitgeverij Dukwerk, met de strips die in juni t/m augustus 1976 de VPRO-gids sierden c.q. teisterden. De Tante Leny tekenaars Evert Geradts, Aart Clerkx, Harry Buckinx en Joost Swarte alsmede Fred Julsing, Joost Troost en Rob Gorter konden zich helemaal uitleven op onze 7 omroepverenigingen. Jammer, dat die prachtige omslagen niet vergroot werden. Een absolute aanrader dit album met omslag in kleur. Prijs f 7,50.

STELLING

Het is een belangwekkend kenmerk van de stripverhalen over Ollie B. Bommel dat hierin alleen de echte kunstenaar (Terpen Tijn) en de belangeloze wetenschapsbeoefenaar (prof. Zybmoew Prlwytzkofski) als mensen worden uitgebeeld. Dat echter 's hoogleraars assistent, Alexander Pieps, een hoogst onzelfstandig denkend muisje is, moet bij de oplettende lezers tot twijfel leiden aan de werkelijkheidswaarde of van de wet universitaire bestuurshervorming of van deze stripverhalen. (W.K.Franken, Utrecht, laatste stelling).

MARX ALS STRIP

'Een spook waart door Europa, het spook van het communisme. . .' Die regel is alom bekend als de eerste regel van het Communistisch Manifest van Karl Marx en Friedrich Engels. Degenen die wel eens wat meer zouden willen lezen dan die eerste regel, kunnen dat nu op 'eigentijdse' wijze doen, want Sjaloom Odijk heeft het Communistisch Manifest als.stripverhaal uitgegeven. Marx heeft hiervan zelfs niet kunnen dromen! Maar 't is een feit: zelfs het Communistisch Manifest leest op zo'n manier lekker weg. Het Communistisch Manifest, uitgave Sjaloom-Odijk. Prijs f 15,50.
(uit: Vakbondskrant van Nederland, nov.'76)

LEEUWARDEN TENTOONSTELLING 'HET BEELDVERHAAL'

Zaterdag 8 januari om half 3 was het dan zo ver. Op initiatief van Auke van Wijk van De Lektuurhal uit Leeuwarden, was door Nico Noordermeer maandenlang materiaal verzameld en precies op Nico zijn verjaardag was alles gereed. Originele tekeningen van Marten Toonder, Piet Wijn, Hermann, Bob de Moor, The Tjong Khing, Hans Kresse, Bert Bus, Willy van der Steen, Jan van Haasteren en vele anderen zijn keurig opgehangen in de gezellige kelderruimten van het Gemeentelijk museum Het Princessehof.
Vele albums en foto's vergezellen de collectie. Een apart gedeelte, samengesteld door het Fries Letterkundig Museum, is gewijd aan de Friese strip.
Na een korte inleiding, waarbij vooral werd stilgestaan bij 10 jaar Het Stripschap, verklaarde de voorzitter van Het Stripschap, Martin Washington, met de legendarische in het Fries uitgesproken woorden 'By dizze is de útstálling iepene', de tentoonstelling voor geopend.

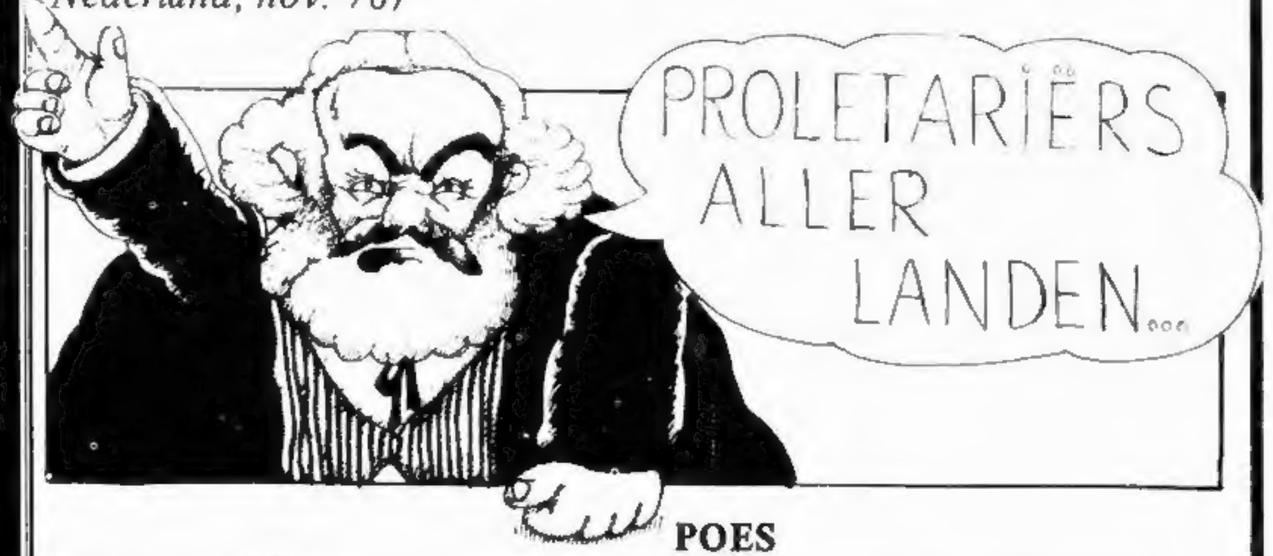

POES

Voor Bommelverzamelaars knipten we het volgende bericht uit De Winschoter Courant.
Poes Bommel van de Elandhof 147 is weg. Ze heeft een grijze pels met witte bef en pootjes. Ze draagt een zwart bandje met een kokertje en daarin naam en adres erop van de eigenaar. Wie Bommel ziet doet er lief aan dat even te melden op Elandhof 147.
(uit: Winschoter Courant '76)

Grijpt Uw kans op een komplete verzameling!

professor pi

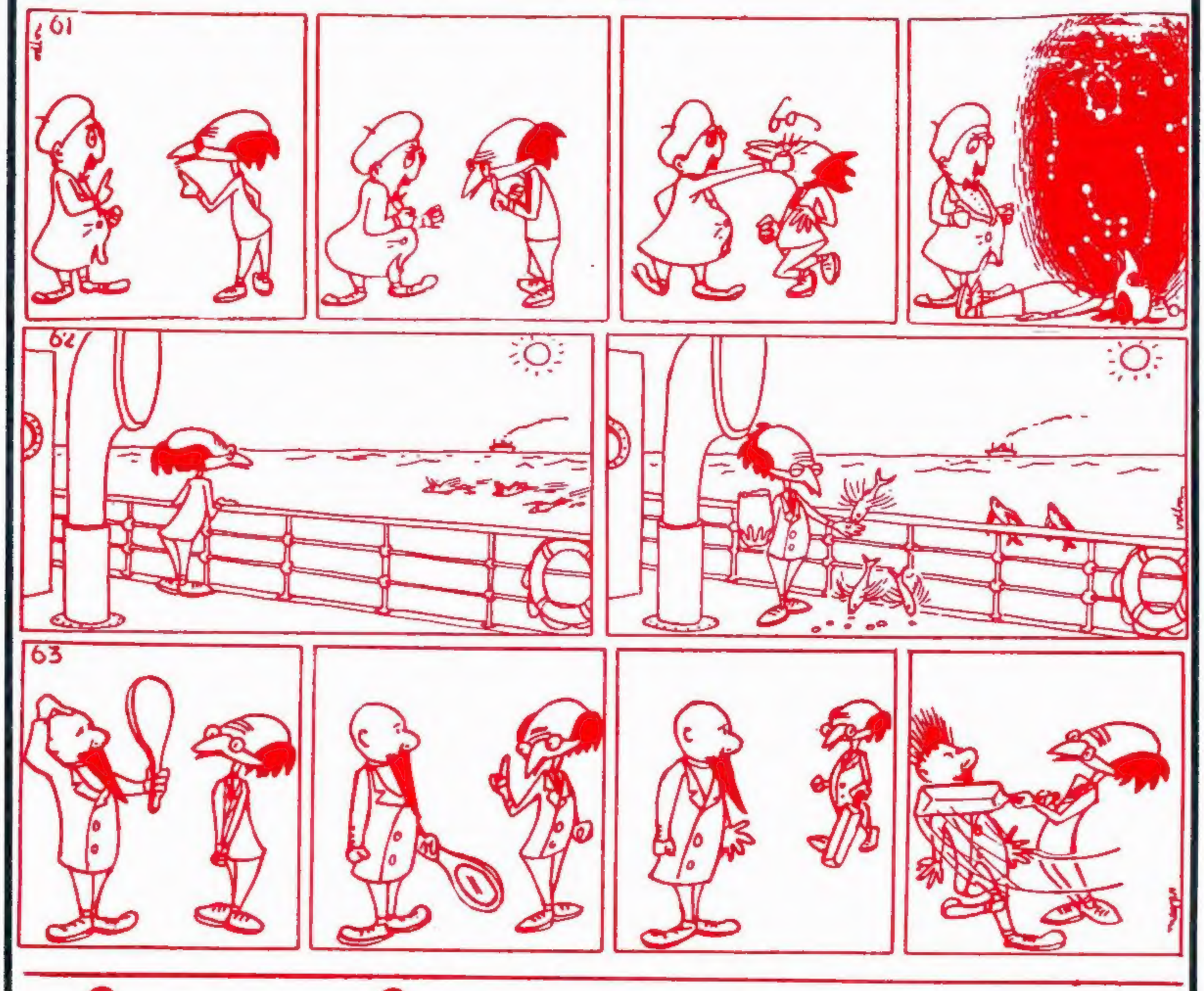

simpelman

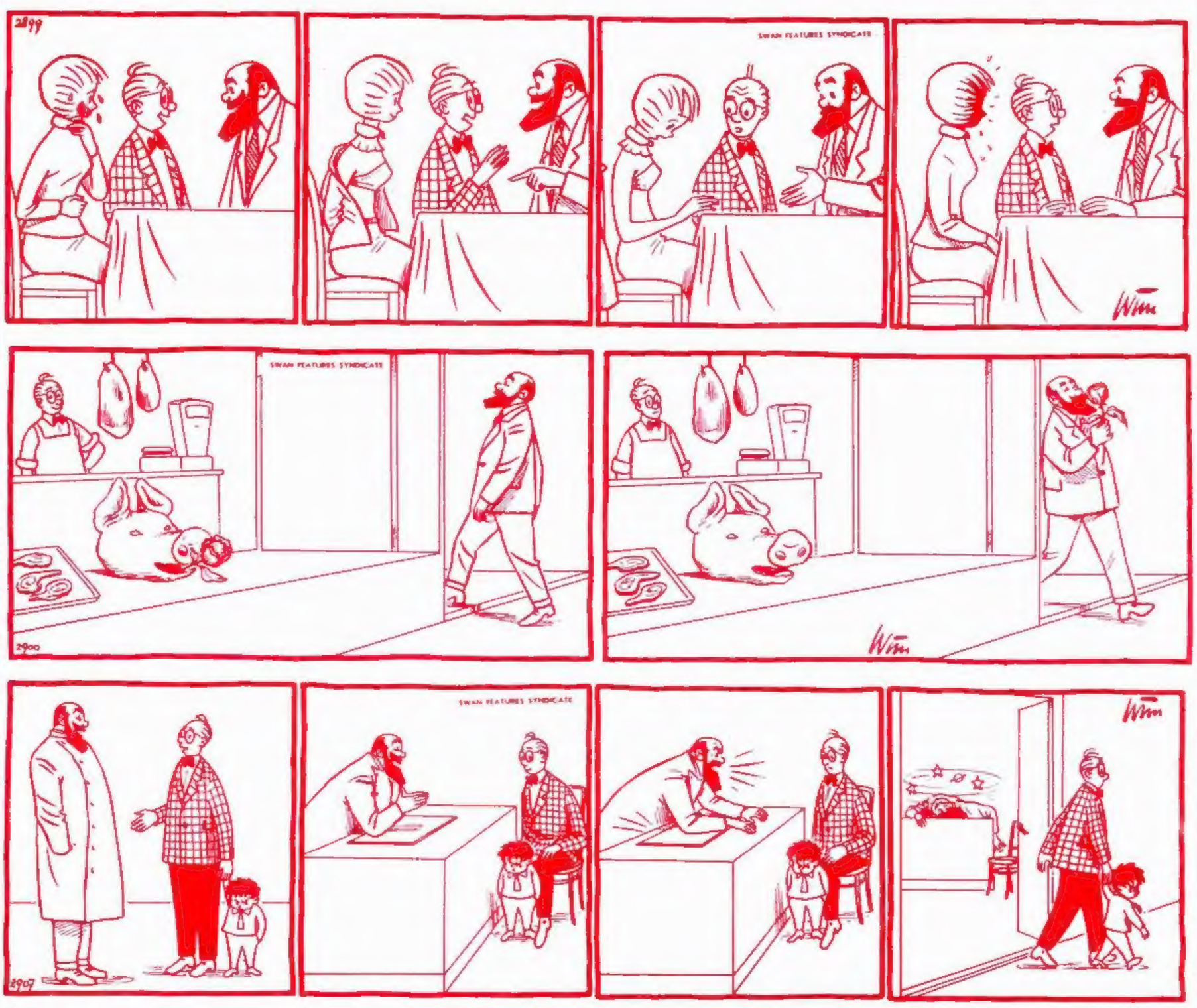

DOONESBURY

Stel je voor: je woont ergens op een rustig plekje en plotseling krijg je de befaamde zanger entertainer John Denver als buurman. Is dat jolijt of is dat treurnis? Voor een redacteur van Rolling Stone moet het een van de diepste dalen zijn die het leven in petto heeft. Als de zanger dan ook nog de gewoonte heeft thuis te zingen wordt het leven helemaal een hel. Zonkers oom Duke raakt er tenminste al zijn vrienden en kennissen door kwijt ook al laat hij de honden op John Denver los. Dat zijn slechts enkele van de nieuwe episodes in het doorlopende cartoonepos Doonesbury waarvan zojuist bij Holt, Rinehart en Winstone een nieuwe bundel is verschenen onder de naam *Speaking of Inalienable Rights, Amy*. Prijs $1.95. Geïmporteerd door Nijgh & Van Ditmar. Prijs f 8,25.

CONAN

In Amerika mag men soms juweeltjes van strips op de markt brengen maar de manier waarop en de vorm waarin wordt nog altijd overtroffen door Frankrijk. Dat is eveneens het geval met Conan the Barbarian, de held van Robert E.Howard die door Roy Thomas en Barry Smith kundig in strip is omgezet. Conan heeft zich de laatste 2 jaar mogen verheugen in een in razend tempo toenemende populariteit. De boekjes in zwart-wit en in kleur vlogen de winkels uit maar nimmer werd er in Amerika zo'n luxe uitgave verzorgd als in Frankrijk is verschenen bij de uitgeverij Les Humanoides Associes (ook uitgaven van Corben, Druillet, Gir, Auclair).
'Conan Le Barbare, Les Clous Rouges' is de titel van het 61 pagina's tellende kleurenalbum op groot formaat waarin Conan terzijde gestaan door de mooie Valeria monsters, geesten, skeletten en vijandig gezinde stammen bevecht.
Een mooi boek dat zelfs de Conanliefhebbers die het verhaal in zwart-wit hebben tot kopen zal verleiden. Prijs f 15,50 (+ 1,25 porto) over te maken op naam van Importeur Paranoia, postgiro 2069168 te Laren (N.H.)

Stripschrift no. 98

- **STRIPPIONIERS**
- **STRIPS IN DE 30er JAREN**
- **DOE MEE**
- **ROTMAN**
- **BULLETJE EN BOONESTAAK**
- **V.D. HULST**